

Česká zemědělská univerzita v Praze

Institut vzdělávání a poradenství

Katedra pedagogiky

Vliv rodinné profesní tradice na volbu povolání

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Autor: Ing. Julie Skorkovská

Vedoucí práce: Mgr. Jiří Votava, PhD.

©2015/2016

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma: Vliv rodinné profesní tradice na volbu povolání vypracovala samostatně a použila jen pramenů, které cituji a uvádím v seznamu použitých zdrojů.

Jsem si vědoma, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím s jejím zveřejněním dle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a to i bez ohledu na výsledky její obhajoby.

Jsem si vědoma, že moje bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě, v univerzitní databázi a bude veřejně přístupná k nahlédnutí.

Jsem si vědoma, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, a právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, především ustanovení § 35 odst. 3 tohoto zákona, tj. o užití tohoto díla.

V Praze dne 22. března 2016

Ing. Julie Skorkovská

Poděkování

Děkuji Mgr. Jiřímu Votavovi, PhD. za odborné vedení při zpracování bakalářské práce a cenné připomínky.

Děkuji i svému muži a dětem za podporu, kterou mne zahrnuli.

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá vlivem vnitřních a vnějších faktorů na volbu střední školy a volbu povolání u žáků středních škol s přihlédnutím na aspekt rodinné profesní tradice.

Hlavním cílem výzkumu je ověření, zda mají současní adolescenti při výběru školy a při volbě povolání spíše tendenci přihlížet na profesní rodinnou tradici.

V teoretické části jsou charakterizovány vnitřní a vnější motivy adolescenta, které ho vedou k rozhodnutí, jakou střední školu si vybere jako navazující po základní škole a jaké bude jeho profesní povolání.

V praktické části je popsán výběr metody statistického zkoumání. Jsou sepsány výzkumné otázky. Následně jsou ze zpracovaného dotazníkového šetření učiněna vyhodnocení. Zpracované výsledky dotazníkového šetření jsou analyzovány, posouzeny a jejich závěry popsány.

Abstract

This bachelor thesis investigates potential influential factors in the choice of secondary school and future career for students between 14-15 years.

The aim of the research is to verify whether adolescents take into account their professional family trends and other external influencing factors when choosing a senior school and their own occupation.

The theoretical study demonstrates how choices made could have been to do with personal motives as well as family traditions.

The practical aspect uses a written statistical survey method. The processed result of the questionnaire survey is analysed, assessed and their findings described.

Klíčová slova

profesní tradice, volba oboru vzdělání, volba povolání, rodina

Keywords

Professional tradition, field of study in the education, choice of profession, family

Obsah

1	Úvod.....	1
1.1	Stručná charakteristika tématu.....	2
1.2	Stručné formulování cíle a metodiky práce.....	2
2	Teoretická část	3
2.1	Adolescence.....	3
2.2	Vnitřní faktory volby střední školy a budoucího povolání.....	4
2.3	Vnější faktory ovlivňující rozhodnutí o volbě střední školy a volbě povolání	6
2.4	Volba povolání	9
2.5	Metody výzkumu.....	10
3	Praktická část	12
3.1	Zvolené střední školy pro dotazníkové šetření	12
3.2	Stanovení výzkumných otázek	14
3.3	Metoda sběru dat, zpracování a vyhodnocení dotazníků.....	15
3.4	Shrnutí odpovědí na výzkumné otázky	42
4	Závěr	44
5	Seznam použitých zdrojů.....	47
6	Seznam příloh	48

Seznam tabulek a grafů

Seznam tabulek

Tabulka č. 1 – Přehled o počtu měsíců strávených výběrem střední školy jako přípravy pro budoucí povolání

Tabulka č. 2 – Kdo Vás ovlivnil při výběru oboru vzdělání?

Tabulka č. 3 – Další činitele ovlivňující volbu oboru vzdělání ve 2 a 3. volbě

Tabulka č. 4 – Přehled pracujících osob ve stejném oboru, jako respondent.

Tabulka č. 5 – Aktivní pomoc rodičů při výběru střední školy

Tabulka č. 6 – Dosažené vzdělání rodičů

Tabulka č. 7 – Zájem o studium na VŠ z pozice respondenta vysokoškolsky vzdělaných rodičů – počet respondentů

Tabulka č. 8 – Zájem studovat na VŠ z pozice respondenta vysokoškolsky vzdělaných rodičů
- v procentech

Tabulka č. 9 – Počet respondentů, kteří mají zájem studovat vysokou školu a tak navázat na rodinnou tradici ve vzdělání (pocházejí z vysokoškolsky vzdělané rodiny)

Tabulka č. 10 – Představa oboru činnosti práce po ukončení střední školy

Tabulka č. 11 – Představa budoucího povolání po dokončení SŠ a za 10 let poté

Tabulka č. 12 – Představa o budoucím povolání žáků posledních ročníků SŠ

Tabulka č. 13 – Přehled časového mezníku pro rozhodnutí se o budoucím povolání

Tabulka č. 14 – Přehled počtu žáků posledních ročníků o představě budoucího povolání

Tabulka č. 15 – Rozhodnutí o volbě povolání – všechny ročníky

Tabulka č. 16 – Rozhodnutí o volbě povolání – závěrečné ročníky

Seznam grafů

Graf č. 1 – Procentuální zobrazení počtu měsíců strávených volbou střední školy, jako přípravy pro budoucí povolání

Graf č. 2 – Aktivní účast rodičů při pomoci výběru střední odborné školy

Graf č. 3 – Přehled zájmu o vysokoškolské vzdělání dětí mající vysokoškolsky vzdělané rodiče

Graf č. 5 – Procentuální zobrazení představy budoucího povolání žáky SŠ

Graf č. 6 – Představa žáků, 4. ročníků, o budoucím povolání

Graf č. 7 – Přehled žáků střední odborné školy o představě budoucího povolání

Graf č. 8 – Přehled počtu žáků posledních ročníků o představě budoucího povolání

Graf č. 9 – Volba povolání – všichni respondenti (mnohačetný výběr)

Graf č. 10 – Volba povolání – respondenti závěrečných ročníků středních odborných škol

1 Úvod

„Až budu velký, budu požárník Sam a budu zachraňovat lidi,“ říká můj, téměř tříletý, syn. Druhým dechem však dodává: „a budu stavět domy, jako tatínek“.

Už v raném dětství si představujeme, čím budeme, až budeme velcí. Jestli zdravotní sestrou, učitelkou, právníkem nebo záchranářem. Volbu upravujeme podle zážitků, které prožíváme v průběhu života. Podle toho, jak se k nám kdo profesně zachoval, jak na nás zapůsobil po psychické stránce, jaké zaměstnání má ten či onen v nejbližším okruhu známých rodičů a samozřejmě jsou vzorem i rodiče samotní. Ten pocit touhy někým být prožil každý z nás. V průběhu vývoje člověka se náklonnosti k té které pracovní profesi mění a vyvíjí. Najednou se dítě ocitne před závažným rozhodnutím, co bude následovat dál. Je v deváté třídě základní školy, která je v českém systému vzdělávání posledním ročníkem a v polovině školního roku musí odevzdat přihlášku na střední školu nebo učiliště. V bakalářské práci počítám s tím, že se žák již rozhodl pokračovat ve vzdělání a je mu to ze strany rodiny umožněno ekonomickou a především psychickou podporou. Volba vzdělání může být ovlivněna několika faktory, které na žáka základní školy nepřetržitě působí. Mohou to být média, kamarádi, vlastní zájmy, spolužáci, společnost, ale i rodiče, učitelé, výchovní poradci, kariérní poradci a další. Člověk se pak v návalu názorů a nutnosti rozhodnutí může snadno ztratit a zvolit školu, která mu pak zcela nemusí vyhovovat a až po čase zjistí, že tudy cesta nevede a že mu bude vyhovovat jiné studium. Ale i to je velice důležité zjištění, které je třeba překlomit do rozhodnutí nové volby vzdělání. V současnosti je devítiletá povinná školní docházka, což v případě nástupu žáka do první třídy ve věku sedmi let znamená volbu střední školy ve věku 15 let. Střední školu žák opouští průměrně ve věku 19 let a může začít žít život ekonomicky nezávislý na rodině. Proto je výběr povolání dobré řešit postupně již od posledního ročníku základní školy kdy se volbou střední školy žák připravuje na profesní kariéru. Samozřejmě, že v posledním ročníku střední je již nezbytné, aby pro svůj budoucí profesní život měl vytyčený směr a zvolenou cestou kráčel po převzetí vysvědčení nebo výučního listu.

V teoretické části jsou kromě jiné terminologie popsány vnitřní a vnější faktory ovlivňující rozhodnutí žáka pro střední školu a profesní kariéru. Dále je zdůvodněn a popsán výběr metody výzkumu. Pro výzkumné šetření je použita metoda dotazníku, která má kvantitativní znaky.

V praktické části jsou vypracovány odpovědi k výzkumným otázkám, vztahující se k volbě střední školy a povolání v závislosti na rodinu a povolání v rodině se opakující. Zda rodiče, prarodiče nebo jiní rodinní příslušníci aktivně ovlivňovali žáky při výběru školy, jakožto přípravu na budoucí povolání. Pro dotazníkové šetření jsem zvolila dvě střední školy. První je ze Středočeského kraje, obec Hořovice, a druhá je z hlavního města Prahy.

1.1 Stručná charakteristika tématu

Tématem bakalářské práce je vliv rodinné profesní tradice na volbu povolání. Zmíněné téma se týká již všech žáků druhých stupňů základních škol, kdy dochází k výběru navazující školy na primární vzdělání. Výběr střední školy, učiliště či jiné navazující instituce vzdělávání žákům otevře možnosti začlenění se do pracovněprávního procesu, jejich budoucí životní etapy. Otázkou volby povolání se zabývá každý občan České republiky, není-li omezen ze zdravotních či jiných omezujících důvodů k vykonávání pracovní činnosti, která přináší vnitřní morální spokojenost, zajišťuje sociálně ekonomickou soběstačnost a přináší budoucí statky a služby pro společnost.

Motivy vedoucí autora k výběru tématu práce

Téma práce jsem volila z důvodu zvědavosti, jak bude možné posoudit závěry dotazníkového šetření ohledně zvolených otázek o rodinné tradici ve volbě povolání. Zajímalo mne, jak v současné době žáci středních škol uvažují o svém vzdělání a budoucím povolání a kým jsou nejvíce ovlivněni. Zda v době pokročilé informovanosti jsou žáci rozhodnější při výběru střední školy a povolání než tomu bylo v posledním desetiletí 20. století, kdy jsem před stejným rozhodnutím (profesní kariéry) stála já.

1.2 Stručné formulování cíle a metodiky práce

Cílem bakalářské práce je ověřit, zda současní středoškoláci pokračují v rodinné tradici při výběru střední školy či učiliště a při volbě navazujícího povolání.

Smyslem práce je ověřit, zda žáci volili střední školu na základě doporučení rodičů, výchovných poradců nebo jiných osob, nebo zda záměrně zvolili jinou školu připravující na jiné povolání, než se objevuje v užší či širší rodině. Cílem je také zjistit, kdy žáci o volbě školy, oboru vzdělání a konkrétního povolání uvažovali a kým nebo čím byli ovlivněni.

V praktické části práce, v kapitole 3.2, posoudím na základě závěrů dotazníkového šetření zvolené výzkumné otázky.

2 Teoretická část

2.1 Adolescence

Období dospívání je přechodnou dobou mezi dětstvím a dospělostí. Zahrnuje jednu dekádu života, od 10 do 20 let. V tomto období dochází ke komplexní proměně osobnosti ve všech oblastech: somatické, psychické i sociální. (Vágnerová, 2012). V první fázi se jedná o ranou adolescenci, představující pro dospívající změnu školy a skupinu spolužáků a ve druhé fázi o pozdní adolescenci, charakterizující ukončení školního období a nástup do zaměstnání či do další vzdělávací instituce.

Raná adolescence

Ranou adolescenci můžeme označit jako pubescenci. Zahrnuje prvních pět let dospívání. Je časově lokalizována přibližně mezi 11. a 15. rok, s určitou individuální variabilitou (Vágnerová 2012). Dospívající prochází mnoha změnami, kdy nejnápadnější je tělesné dospívání spojené s pohlavním dozráváním, tzv. pubertou. V rámci celkového vývoje dochází i k dalším změnám, například ke změně způsobu myšlení, kdy je adolescent schopný uvažovat abstraktně i o zcela smyšlených variantách. Změna emočního prožívání je doprovázena hormonálními proměnami. Pubescent má potřebu úplného osamostatnění se od rodičů a nahrazuje je z části svými vrstevníky. Z toho důvodu je pro ně důležité přátelství, první lásky a počáteční experimenty s partnerskými vztahy. Období rané adolescence je završené ukončením povinné školní docházky v 15 letech a výběr dalšího profesního směřování, které spoluurčuje budoucí sociální postavení dospívajících.

Pozdní adolescence

Pozdní adolescence zahrnuje dalších pět let života, trvá přibližně od 15 do 20 let, s určitou individuální variabilitou, zejména v oblasti psychické a sociální. Je především dobou komplexnější psychosociální proměny, mění se osobnost dospívajícího i jeho společenské pozice. Smyslem pozdní adolescence je poskytnout jedinci čas a možnost, aby porozuměl sám sobě, zvolil si, čeho chce v budoucnosti dosáhnout a osamostatnil se ve všech oblastech, v nichž to současná společnost vyžaduje (Vágnerová 2012). Adolescent musí řešit krize vyplývající z potřeby budovat vlastní novou identitu a zároveň příliš nevybočovat z řady. Kromě biologického vymezení charakterizující pohlavní dozrání je důležitým mezníkem sociální akt, ukončení profesní přípravy, a následný nástup do zaměstnání. Mnohdy adolescent řeší variantu nástupu do pokračujícího vzdělávacího zařízení, avšak s tím je spjaté

oddálení ekonomické samostatnosti. Tu dosáhnou nejprve lidé dělnických profesí a nejpozději vysokoškoláci.

Přípravu na profesní roli lze chápat jako fázi specifikace přípravy na život ve společnosti.

Ukončení profesní přípravy

Značná část adolescentů dosáhne na konci období pozdní adolescence dalšího důležitého sociálního mezníku, nástupu do zaměstnání. Ukončí období profesní přípravy a vymění roli studenta za profesní roli, spojenou s určitou sociální pozicí. Ekonomická soběstačnost, která z ní vyplývá, potvrzuje definitivní dosažení dospělosti.

2.2 Vnitřní faktory volby střední školy a budoucího povolání

Aby se žák základní školy dokázal co nejsprávněji rozhodnout pro navazující střední školu, nebo žák posledního ročníku střední školy či učiliště pro budoucí povolání, měl by kromě názorů rodičů a kamarádů přihlídnout především na již získané dovednosti, nabyté znalosti a své zájmy. Především by se měl zamyslet nad sebou samým z pohledu temperamentu, který je patrný již v prenatálním období, a nyní jsou jeho vlastnosti dokonale rozvítené. Také je vhodné zvážit vlastní zdravotní stav a tělesnou kondici. Dnes se již objevují na základních školách (mimo jiných) kariérní poradci a výchovní poradci, kteří mnohdy znají žáky po stránce možného následujícího studia lépe než-li rodiče. Rodiče mohou mít na své dítě zkreslený pohled. Také své nevyplněné touhy po dosažení toho či onoho vkládají na bedra svých dětí. To se projevuje přílišným kladením nároků na své ratolesti jak po stránce psychické, tak fyzické. Při volbě střední školy i budoucího povolání je na žákovi, aby se zamyslel sám nad sebou a položil si několik otázek. Pro žáka základní školy mohou otázky znít následovně: Kdo jsem? Co umím a co mne zajímá? Má smysl, abych konkrétní zájem nadále rozvíjel? Uživím se v současné době tím, co budu mít vystudované? Typy otázek pro žáka posledního ročníku střední školy či učiliště mohou znít například takto: Kdo jsem? Co umím a co jsem schopen dělat? Za jakých podmínek chci pracovat? Čeho chci v zaměstnání dosáhnout? Jaké mám pracovní cíle a sny? Je třeba si níže osvětlit jednotlivé pojmy vnitřních motivů působících na žáka.

Schopnosti

Termínem schopnosti označujeme vnitřní, základní a nezbytné předpoklady orientovat se v situacích, kdy je jedinec vystaven nárokům podat výkon; zvládnout, co je mu uloženo nebo co si on sám vytkl jako svůj cíl. Mají svůj vrozený základ, označovaný termínem vlohy. Pokud jsou vlohy mimořádně výrazné, hovoříme o nadání. V případě, že je jedinec v dané oblasti cvičen a setkává-li se s podněty a chce v oblasti vyniknout, jeho vlohy se rozvíjí. V opačném případě se stávají nevyužitou příležitostí a víceméně zanikají (Helus, 2009).

Dovednosti

Jedná se o schopnost, psychickou vlastnost, naučit se dobře vykonávat činnost. Lze je systematicky a cíleně rozvíjet. Můžeme hovořit o zautomatizované, správně provedené činnosti.

Znalosti

Znalosti je třeba neustále kontrolovat a doplňovat. Například znalosti legislativy nebo účetnictví je třeba stále doplňovat a aktualizovat podle současného stavu změn.

Zájmy

Jedná se o činnost probíhající ve volném čase. Zájmy můžeme charakterizovat jako činnosti, které „mohu, ale nemusím“. Mezi činnostmi ve volném čase se často rozlišují činnosti oddychové a zábavní a naproti tomu zájmové. Rozlišení je opět jen relativní. Pro výchovu a formování osobnosti jsou zvláště důležité zájmové činnosti. Týkají se vždy určité oblasti skutečnosti nebo praxe. Realizují se dlouhodobě a se silnou motivací, kladou zvýšené požadavky na psychické předpoklady, takže mají výrazné účinky formativní (Čáp, 1993).

Zájmy jsou jednou ze tří základních podmínek úspěšné volby povolání. V první skupině jsou vědomosti, schopnosti a dovednosti, které se získávají od narození do konce života. Druhou podmínkou jsou zájmy, které podporují rozvoj dovedností a schopností tak, že jsou aktivovány touhou konat činnost, která aktéra opakovaně přitahuje, baví ho. Ve třetí skupině pak je náhoda nebo štěstí, lze říci i pravděpodobnost.

Nejsou-li respektovány vlastní zájmy, ale přání ostatních, byť i velmi blízkých lidí, je člověk na nejlepší cestě, jak být sám sobě tím největším nepřítelem (Mezera, 2008). Mezera uvádí, že profesní úspěšnost a naše spokojenost z práce jsou založeny na tom, do jaké míry je dosažena shoda mezi osobnostními vlastnostmi a předpoklady na straně jedné a požadavky velmi různorodých prací na straně druhé.

Tělesná kondice, konstituce a zdravotní stav

Součástí rozhodování o profesní kariéře je sebehodnocení žáka. Ten by při výběru zaměstnání měl posuzovat nejen své znalosti, dovednosti, vlastní zájmy, ale také vlastní tělesnou kondici, konstituci a zdravotní stav. Jsou profese, kde je nezbytné, aby uchazeč o povolání neměl nějaká omezení z oblasti zdravotního stavu, vlastní pohyblivosti (mobility), dokonce i psychické vyrovnanosti, kde se přihlíží i k charakteru osobnosti uchazeče. Jako příklad uvádím profesi letušky, kde je jednou z podmínek přijetí žáka do zaměstnání vzhled, tělesná konstituce a mobilita.

2.3 Vnější faktory ovlivňující rozhodnutí o volbě střední školy a volbě povolání

Rodina

Charakteristika rodiny je dána skupinou osob příbuzenského typu, jejíž dospělí členové jsou odpovědní za výchovu dětí (Giddens, 2003). Mnohé z adolescentních proměn jsou závislé na rodině a na vztazích s rodiči, resp. na tom, jak dokáže rodina reagovat na potřeby dospívajících. Ti s rodiči tráví stále méně času, ubývá jejich vzájemné komunikace a sdílení různých zážitků. Zároveň dochází ke zdánlivému konfliktu potřeb rodičů a dětí. Rodiče přiznávají dospívajícím větší právo o sobě rozhodovat ve smyslu: „Už si vyděláváš, tak si dělej, co chceš“ (Vágnerová, 2012). Působení rodiny na dítě může záviset na celkové sociokulturní úrovni rodiny, která je v současné společenskohistorické situaci přibližně vyjádřena vzděláním rodičů. (Čáp, 1993). Pokud jsou rodiče vzdělaní, dokáží pobídnout dítě k dobrému školnímu výkonu a k hodnotné zájmové činnosti. Děti mají od narození dostatek podnětů pro vlastní vývoj, což u rodičů s nízkou úrovní vzdělání nebývá.

Kamarádi – vrstevníci

Skupina vrstevníků představuje děti či mladistvé přibližně stejného věku. Vrstevnická skupina je v této době nejdůležitějším zdrojem emoční a sociální opory. Významní jsou ti, kteří mají podobné problémy jako adolescent a jsou ve vztahu k němu v rovnocenném postavení. Rozvíjejí se zde symetrické vztahy typu přátelství a prvních trvalejších partnerství, skupinové vztahy naopak postupně ztrácejí svůj vliv a osobní význam a jsou nahrazeny individuálním sebevymezením (Vágnerová, 2012). Vztah s vrstevníky zajišťuje pubescentovi

různé psychické potřeby. Těmi mohou být společné aktivity a prožitky, které je spojují. Pubescenti se stávají neformálními autoritami a svým chováním mohou mít navzájem větší vliv než dospělí. Díky vrstevníkům si může adolescent korigovat požadavky na rodiče, řešit své postavení v rodině i mimo ni.

Škola

Jak vzpomínají autorky knihy (Vališová, Kasíková, 2011) *Pedagogika pro učitele*, výrok učitele Matulky ve scéně z filmu *Cesta do hlubin studákovy duše*, že student nemá toliko duši, ale též srdce, je vstupní metaforou komplexnosti osobnosti žáka. Žáka je třeba chápat jako osobnost, fungující systém, skládající se z mnoha prvků. Můžeme stručně jmenovat například tělesnou konstituci, temperament, schopnosti, poznávací styly, motivaci a potřeby, charakter, vůli, roli, chování a jednání. Pod schopnosti, vyjadřující předpoklad pro výkon určitých aktivit, můžeme zahrnout vlastní inteligenci žáka, tvořivost, paměť, představivost nebo komunikační schopnosti. Tyto schopnosti jsou rozvíjeny mimo školní instituce, ale i v nich samotných. Ve škole je rozvíjeno logické myšlení, paměť a i verbální složka komunikace vázaná na učivo a jeho prezentaci. Takto, na nějaké úrovni, vybavení žáci odcházejí ze základních škol a svou úroveň dále rozvíjejí na středních školách nebo učilištích. Všechny jmenované složky pak bude žák využívat v budoucím zaměstnání. Ze své praxe mohu uvést, že nejdůležitější se jeví verbální komunikace, kterou se osoba prezentuje při vstupních pohovorech, při reprodukci své práce nadřizovaným a rovněž při delegování práce v případě vyšších postů ve firmách. Samozřejmě ruku v ruce s verbální komunikací jde neverbální komunikace, kterou se nevědomky žáci učí ve školách také. Je nezbytné, aby se žáci uměli v první řadě prodat na trhu práce. Tím nechci nijak snižovat důležitost ostatních schopností, jelikož bez znalostí a dovedností, tvořivosti či paměti, je výtečná prezentace vlastní osoby brzy nahrazena zklamáním ze strany zaměstnavatele.

Pokud jsou dospívající ochotni pracovat, činí tak proto, aby dosáhli konkrétního, osobně významného cíle, např. přijetí na vybraný obor. V posledních ročnících základní školy dochází k diferenciaci skupiny na základě očekávaného sociálního postavení, tj. podle budoucí profesní role. Třída se v této době začne rozdělovat na potenciální studenty a učně. (Vágnerová, 2012).

Učitelé

Cílem učitelů je pomáhat žákům poznávat a rozvíjet vlastní schopnosti v souladu s reálnými možnostmi a uplatňovat je spolu s osvojenými vědomostmi a dovednostmi při rozhodování o vlastní životní a profesní orientaci. Jedna z cest ke komplexnímu rozvoji osobnosti spočívá tedy v integraci cílů běžných předmětů s cíli sledujícími i další aspekty rozvoje osobnosti (Vališová, Kasíková, 2011). Mezi osobnostní rozvoj patří i morální rozvoj, který je ve školství rozvíjen a upevňován. Učitelé tráví s žáky často více času než vlastní rodiče a tak není divu, že i žáci kontaktují své učitele, aby jim s volbou povolání pomohli. Mohou je svými přednáškami v hodinách tak nadchnout, že jejich původní záměr, stát se tím či oním, je potlačen a obliba určitého předmětu je nasměruje na zcela odlišný zájem volby střední školy, učiliště nebo povolání jako takového. Pokud je na škole i výchovný poradce, žáci se mohou obracet s touto problematikou také na něj.

Poradenské služby ve školách

O tom, zda na škole bude či nebude kvalifikované a bezplatné poskytování poradenských služeb žákům, studentům i jejich zákonným zástupcům, školám a školským zařízením, rozhoduje zákon. Poradenskou činnost ve školách zajišťuje třídní učitel, asistent pedagoga, školní psycholog, výchovný poradce, speciální pedagog či školní metodik prevence. Náplň práce poradce na školách tkví především v pomoci nalezení cesty při řešení výchovných nebo vzdělávacích problémů žáků mezi jednotlivci navzájem či jednotlivcem a skupinou. Poradce by měl dokázat u žáka vyvolat náhled nad vzniklou situací a motivovat jej k řešení a následném vyřešení vzniklého problému. Řešení takové situace může probíhat ve spolupráci s rodiči a odborníky, ale i bez nich. Žák se díky poradci oprostí od vlastních emocí a dokáže se lépe rozhodnout, jakou cestou situaci vyřeší. Poradce navodí pozitivní atmosféru k řešení vzniklé situace, vyslechne žáka nebo rodiče, pomůže popsat daný problém a ukáže aktérům možné varianty cest, jak cíle dosáhnout. Výchovný poradce může nabídnout i další poradenská zařízení. Jako problémovou situaci v případě volby zaměstnání můžeme uvést například nerozhodnost žáka nebo nátlak rodičů při volbě střední školy, učiliště či volby povolání. U střední školy se všeobecným vzděláním se podpora ze strany výchovného či karierního poradce ohledně volby povolání uplatňuje nejvíce, jelikož pokud se žák rozhodne studovat určitý obor, již má svou karierní dráhu nasměrovanou. Avšak i původní volbou

střední školy nebo učiliště může být ovlivněn, protože v úvodu studií nemusí být pro daný obor rozhodnut a volbu řešil jen jako jednu z mnoha nabízených variant.

Vlastní nábor ze strany firem

V současné době jsou ve středních školách celkem často realizovány projekty s názvem fiktivní firma. Žáci podnikají přímo ve fiktivní firmě, vedou účetnictví, aktivně spolupracují s finančními i jinými úřady. V rámci této činnosti se setkávají s podnikateli skutečných firem a mohou být osloveni ohledně budoucího uplatnění po ukončení střední školy. Pokud je v regionu podnikatel nebo větší firma, může být z jejich strany domluvena s ředitelem školy akce vlastního náboru budoucích absolventů školy do svých firem.

2.4 Volba povolání

Jak si vlastně dospělý volí svou budoucnost? Jak si volí své povolání? Většina mladých lidí si zvolí taková první povolání, která jim umožní rozvíjet vlastní schopnosti či dovednosti získané ze školy a zjistí tak, zda svou cestu za kariérou či pracovní profesí nastavili správně. Profesionálně zkušenější dospělý volí spíše taková povolání, která jim umožní navázat na předcházející povolání, jsou pro ně atraktivnější než zaměstnání předchozí. Pokud mají ambice vyzkoušet něco jiného, popř. dalšího ve stejném oboru, zkusí i rozšířit své znalosti a dovednosti směrem k vysněnému cíli. Konají tak na základě skutečnosti, že ze strany zaměstnavatele je předpokládáno, že člověk, který již nějakou dobu pracoval, má zkušenosti a základ pro to, aby práci správně vykonával.

Při volbě další vzdělávací a profesní dráhy zastávají primární úlohu rodiče, kteří působí jako stimuly, poskytují svým potomkům informace, ovlivňují jejich sebe-poznávání, poznávání světa práce a vzdělávání, rozvíjejí či potlačují jejich vzdělanostní a profesní aspirace. Přestože se žáci postupně vymaňují z vlivu rodiny, mají tendenci obracet se při řešení úkolů spojených s volbou další vzdělávací a profesní dráhy na své rodiče. Volba další vzdělávací a profesní dráhy není privátní záležitostí žáků, ale zasahuje a ovlivňuje celou rodinu. Rodina jako základní výchovná instituce nemusí být vždy schopna splnit při přípravě svých potomků na volbu další vzdělávací a profesní dráhy svoji roli. Zejména rodiče s nižším socioekonomickým statusem jsou v této oblasti nerozhodní a nejistí, přičemž většina z nich se necítí být pro tuto úlohu způsobilá (Hlad'o, 2013).

Jak uvádí Mezera, praotec profesního poradenství, Američan Eli Ginzbert, v padesátých letech 20. století vymyslel jednu z teorií profesního vývoje, která říká, že člověk prochází na cestě ke svému povolání třemi etapami: ve věku od 6 do 11 let obdobím fantazie, ve věku od 12 do 17 let obdobím první volby a až teprve po 18 letech většina lidí dospěje k realistickému rozhodnutí, čemu by se chtěli v životě opravdu věnovat. V celku by se dalo s tímto souhlasit, ne však s rozmezím věku, jelikož fantazírovat a být nerozhodní ve volbě povolání mohou být i středoškoláci. Dokonce i žáci posledních ročníků.

2.5 Metody výzkumu

Sociologické metody

Sběr a vyhodnocování dat je ze sociologického hlediska členěné do dvou základních metod. Od čistě kvalitativní metody po přísně kvantitativní metodu. Způsoby získávání dat probíhá mnoha různými způsoby. Může jít o dotazování, průzkum, rozhovor, analýzu, syntézu, experiment a další.

Kvantitativně orientovaný badatel získává omezený počet informací o velkém množství jedinců, aby mohl ověřit platnost jasně formulovaných hypotéz a vyslovit tak generalizace o celé populaci (Jandourek, 2003). V kvantitativní metodě jde především o dedukci, kdy je formulována hypotéza o vztazích mezi proměnnými, jejíž pravdivost se ověřuje. Podklady pro ověření hypotézy jsou získané sběrem dat.

Kvalitativní badatelé se snaží získat různými způsoby co nejvíce dat o obvykle menším množství jedinců, aby mohli pátrat po pravidelnostech a významech, které se za získanými informacemi skrývají. Využívají spíše induktivní přístup, kdy na základě sbíraných dat a vysledovaných pravidelností v nich vyslovují předběžné závěry (pracovní hypotézy), které pak dalším sběrem dat ověřují (Jandourek 2003).

Prezentace dat

Prezentace získaných dat je nezbytná součástí práce sociologa, který průzkum vykonal. Badatel prezentuje svůj výzkum objektivně k získaným výsledkům. Nepřihlíží na obecné povědomí nebo na názor zadavatele, který si takové šetření objednal. Samozřejmostí je, že je třeba dodržovat určité etické zásady spojené s výzkumem. Těmi mohou být například:

respektování práva osob na soukromí a důstojnost nebo ochrana zkoumaných osob před poškozením.

Výsledkem praktické části práce jsou doporučení vyplývající z výsledků zpracovaného dotazníkového šetření.

3 Praktická část

3.1 Zvolené střední školy pro dotazníkové šetření

Pro provedení dotazníkového šetření byly osloveny dvě střední odborné školy. Jedna ve Středočeském kraji a druhá v hlavním městě České republiky. Záměrně byly zvolené školy s maturitními obory i s obory s výučním listem. Také bylo v zájmu badatele, aby obě školy nebyly ze stejného města, aby bylo možné na problematiku volby povolání nahlížet i z pohledu podmínek života maloměsta a velkoměsta, kde jsou jiné možnosti práce, zvyklosti, apod.

Střední odborná škola stavební a zahradnická, Praha a Střední odborná škola a Střední odborné učiliště, Hořovice

Střední odborná škola a Střední odborné učiliště, Hořovice

Střední odborná škola a Střední odborné učiliště, Hořovice se nachází ve Středočeském kraji. Škola má ve svém portfoliu čtyřleté denní obory s maturitní zkouškou, obory tříleté denní s výučním listem a obory tříleté dálkové – nástavbové s maturitní zkouškou. Vedle toho má škola povoleno vykonávat doplňkovou činnost – školící činnost, ubytování, hostinskou činnost a činnost svářečské školy. Škola v dnešní podobě vznikla dne 1. 1. 2002 sloučením (do 31. 12. 2001) Střední zemědělské školy, Hořovice a Střední odborné školy, Hořovice a od 1. září 2003 převzetím výuky strojírenských učebních oborů dřívějšího o.p.s SOU Buzuluk, Komárov.

Na **střední odborné škole a středním odborném učilišti v Hořovicích** bylo rozdáno celkem **76 dotazníků**, všichni žáci jej odevzdali zpět. Nikdo dotazník neodmítl vyplnit, ani jej neproškrtl. Osloveni byli žáci **1. ročníků** oboru Ekonomika a podnikání (63-41-M/01), žáci **3. ročníků**, obor Ekonomika a podnikání (63-41-M/01) a obor Informační technologie (18-20-M/01), žáci **4. závěrečných ročníků**, obor Informační technologie (18-20-M/01), obor Strojírenství (23-41-M/01) a obor Ekologie a životní prostředí (16-01-M/01).

Respondenti byli ze čtyřletých denních studijních oborů zakončených maturitní zkouškou, tříletých denních studijních oborů s výučním listem pro absolventy základních škol a také respondenti z nástavbového maturitního studia buď dvouletého denního či tříletého, dálkového.

Střední odborná škola stavební a zahradnická, Praha

Druhá zvolená střední škola je situována v Praze 3 – Jarov. Jedná se o **Střední odbornou školu stavební a zahradnickou**. Je unikátní střední školou v mnoha směrech. Trochu nezvyklé se může zdát již samo spojení dvou, na první pohled naprosto nesourodých zaměření – stavební a zahradnické. Z tohoto spojení se však v průběhu let vyvinula symbióza, která umožňuje pedagogům školy vést žáky k vnímání a vytváření všeho krásného co nás obklopuje, ať jsou to interiéry i exteriéry staveb, či živá zeleň uvnitř i vně budov.

Ve škole jsou vyučovány čtyřleté studijní obory zakončené maturitní zkouškou, tříleté učební obory s výučním listem pro absolventy základních škol a také učební obory skupiny „E“ s výučním listem pro absolventy speciálních a praktických základních škol. Škola zároveň nabízí nástavbové maturitní studium, buď dvouleté denní, nebo tříleté dálkové.

Všichni absolventi jak studijních, tak učebních oborů obdrží na konci svého studia nejen maturitní vysvědčení nebo výuční list, ale také celoevropsky uznávaný certifikát Europass, osvědčující jejich získané znalosti a dovednosti, a to v české a anglické verzi dokumentu.

Ve škole bylo rozdáno celkem **186 dotazníků**, přičemž 177 jich bylo použitelných pro skutečné zpracování daného šetření.

Osloveni byli žáci **4 .ročníků**, obor Management ve stavebnictví (63-41-M/01), obor Dřevěné konstrukce (33-42-M/01), obor Zahradnictví (41-44-M/01), **3. ročníků**, obor Zahradnictví (41-44-M/01), obor Stavební obnova (36-47-M/01), obor Zahradník (41-52-H/01), obor Dřevěné konstrukce (33-42-M/01), žáci **2.ročníků**, obor Stavební provoz (36-44-L/51 – nástavba), obor Truhlář (33-56-H/01), obor Dřevěné konstrukce (33-42-L/51 – nástavba), obor Dřevěné konstrukce (33-42-M/01), obor Zahradnictví (41-44-M/01), žáci **1.ročníků**, obor Dřevostavby (33-42-M/01), obor Truhlář (33-56-H/01), obor Tesař (36-64-H/01), obor Truhlář (33-56-H/01), obor Podnikání (64-41-L/51 – nástavba), obor Kamnář (36-67-H/02), obor Klempíř (23-55-H/01), obor Zámečnick – strojní mechanik (23-51-H/01) a obor Kominík (36-56-H/01).

Respondenti byli ze čtyřletých studijních oborů zakončených maturitní zkouškou, tříletých učebních oborů s výučním listem pro absolventy základních škol a také respondenti z nástavbového maturitního studia buď dvouletého denního, či tříletého dálkového.

3.2 Stanovení výzkumných otázek

Před zhotovením dotazníků, jejich pilotním ověřením v rámci malé skupiny, jejich rozdělením cílovým respondentům a zpracováním, byly stanoveny výzkumné otázky, které budou v kapitole 3.4 analyzovány, a následně popsány na základě zpracovaných dotazníků.

1. výzkumná otázka – Jak dlouho Vám trvalo rozhodnout se pro studovaný obor?
2. výzkumná otázka – Kdo Vás ovlivnil při výběru zvoleného oboru vzdělání?
3. výzkumná otázka - Kdo pracuje v oboru, který respondent studuje?
4. výzkumná otázka – Pomáhali Vám aktivně rodiče při výběru oboru na střední škole?
5. výzkumná otázka - Pokud je jeden nebo oba z rodičů vysokoškolsky vzdělaný, chystáte se i Vy po absolvování střední školy zahájit studium na vysoké škole?
6. výzkumná otázka – Máte představu, kde budete pracovat po ukončení školy? Zda v rodinné firmě nebo v jiném oboru než někdo z rodiny?
7. výzkumná otázka – Máte představu, jaké povolání budete vykonávat po ukončení střední odborné školy a po 10 letech?
8. výzkumná otázka – Kdy jste se rozhodl/a o svém budoucím povolání?
9. výzkumná otázka – Kdo Vám pomáhá s výběrem povolání?

3.3 Metoda sběru dat, zpracování a vyhodnocení dotazníků

Metoda sběru dat - Dotazníkové šetření

Jedná se o klasický nástroj užívaný v sociologickém šetření, především při kvantitativní metodě sběru a vyhodnocování dat. Dotazník můžeme chápat jako formulář s předepsanými otázkami a možnostmi odpovědí. Otázky bývají jak uzavřené, tak otevřené. Bývá určen respondentům, které se rozhodne kvantitativní badatel zkoumat. Nevýhodou bývá skutečnost, že respondent má předem uvedené odpovědi, ze kterých vybírá jednu či více (dle zadání autora dotazníku). Někdy se však může stát, že se respondent ani s jednou odpovědí neztotožňuje a tak volí pouze podobnou volbu, nebo otázku vynechá. Důležitá je přehlednost dotazníku a jednoduchost, aby měl respondent zájem jej vyplnit.

Otázky lze členit podle funkcí (filtrační, vztahující se k předmětu výzkumu), podle variant odpovědí (otázky otevřené nebo uzavřené), podle vztahu k tématu (otázky přímé, nepřímé), diskriminační analýzu, která ukáže schopnost otázky diskriminovat postoje různých segmentů. Spolehlivost odpovědí testuje reliabilitu (hodnověrnost) a validitu. Reliabilita ukazuje, zda to, co jsme zjistili, je opakovatelné, stálé, ne náhodné, nejisté, zda výroky jsou jednoznačné, zda dotazník je homogenní apod. Validita dokazuje, zda test měří to, co má měřit. Existují dva typy validity, a to pojmová (validita skutečně charakterizuje postoje, ne veřejné mínění) a prognostická (zda ze zjištěných skutečností lze odvozovat budoucí chování) (Pražská, Jindra, 1997).

Pro účely dotazníkového šetření byl sestaven dotazník s uzavřenými otázkami s možností výběru z definované škály odpovědí a s otevřenými otázkami. Dotazník byl anonymní a jeho vyplnění nebylo časově omezené. Dotazník sloužil ke sběru dat a následnému vyhodnocení výzkumných otázek. Dotazník byl sestaven z 18 otázek. V první části byly kladeny otázky identifikačního charakteru, poté filtrační.

Pro prověření pochopitelnosti dotazníku žáky byl dotazník nejprve rozdán vzorku pěti respondentů, kteří jej vyplnili. Ze získaných odpovědí bylo patrné, že dotazník bude možné použít tak, aby bylo možné odpovědět na položené výzkumné otázky. Také bylo zjištěno, že respondenti otázkám rozumí. Pilotní testování proběhlo předáním dotazníku v elektronické podobě. Testované osoby byly ve věku adolescentů i dospělých.

Následně byly, po dohodě s ředitelem a učitelem střední školy (dle druhu školy), dotazníky rozdány žákům jednotlivých tříd na vybraných středních školách. Dotazníky byly respondentům předány v tištěné podobě, ve vyučovacích hodinách a průměrný čas posledních

odevzdaných dotazníků bylo pět minut. Byl jim vysvětlen způsob vyplnění dotazníku a zdůrazněna anonymita. Dotazník se skládá z 15 uzavřených otázek a tří otevřených otázek. Uzavřené otázky měly předem navrhnuté odpovědi (škály odpovědí) a byl popsán způsob zodpovězení otázek. Ten byl zvolen metodou zaškrťovací. Jedna odpověď na otázku nebo více variant odpovědí, podle zvolené otázky.

Po vyplnění dotazníků žáky byly tyto opět vybrány a později zpracovány do tabulek a grafů, které jsou níže v této práci přiloženy a dále analyzovány. V práci je provedena komparace výsledků dotazníkového šetření dvou zvolených středních odborných škol. Syntézou výsledků dotazníkového šetření jsou vytvořeny odpovědi na výzkumné otázky.

Dotazníkové šetření na středních školách probíhalo ve dnech 29. 2. 2016 – 18. 3. 2016.

Zpracování výzkumných otázek

Dotazník byl předložen 261 respondentům, přičemž bylo možné zpracovat a vyhodnotit pouze 253 z nich. Osm respondentů dotazník buď nevyplnilo, nebo vyplnilo jen částečně a to především v úvodní části, kde byly položeny otázky charakterizující rozřazení žáka do ročníků, zjištění věku a pohlaví žáka. Tyto dotazníky byly z šetření vyjmuty a dále se nezpracovávaly. Ve výzkumu byly ponechané i takové dotazníky, které nebyly zcela vyplněné. Například chyběla jedna odpověď až tři. Takových dotazníků bylo velmi málo, maximálně do 10 kusů.

1. výzkumná otázka – Jak dlouho Vám trvalo rozhodnout se pro studovaný obor?

Dotazník – otázka č. 5 – otevřená otázka

Jak dlouho Vám trvalo rozhodnout se pro studovaný obor? (napište přibližný počet měsíců)

SOŠ a SOU Hořovice

30 respondentů ze 76 oslovených, vzdělávajících se v hořovické škole odpovědělo v souladu s hypotézou, tedy 0 až 1 měsíc. 9 respondentů odpovědělo: 2 měsíce. 7 respondentů odpovědělo, že se rozhodli studovat konkrétní vzdělávací zařízení do 3 měsíců. 4 až 6 měsíců se rozhodovalo 15 respondentů a 15 respondentů se rozhodovalo déle než půl roku. 3 respondenti na tuto otázku neodpověděli.

SOŠ stavební a zahradnická Praha

Ve druhé škole bylo celkem 177 oslovených respondentů, přičemž hypotézu potvrdilo 85 z nich. 2 měsíce se rozhodovalo 31 respondentů, 23 respondentů odpovědělo, že se rozhodlo studovat konkrétní vzdělávací zařízení do 3 měsíců. 4 až 6 měsíců se rozhodovalo 19 respondentů a 19 respondentů se rozhodovalo déle než půl roku. 1 respondent na tuto otázku neodpověděl.

Lze konstatovat, že se žáci obou škol v počtu 115 žáků z 253, což je přibližně 45% respondentů, nejčastěji rozhodovali pro studovaný obor v rozmezí 0 až 1 měsíc. Dva měsíce se rozhodovalo 40 žáků, tedy 16 % oslovených respondentů. Tři měsíce zvažovali volbu střední školy 30 žáků, tedy 12 % respondentů, rozmezí rozhodování od čtyř měsíců do půl roku uvedlo 34 respondentů, odpovídající 13 %. Déle než půl roku o svém rozhodnutí výběru střední školy, konkrétně studovaného oboru, rozhodovalo 13 % žáků.

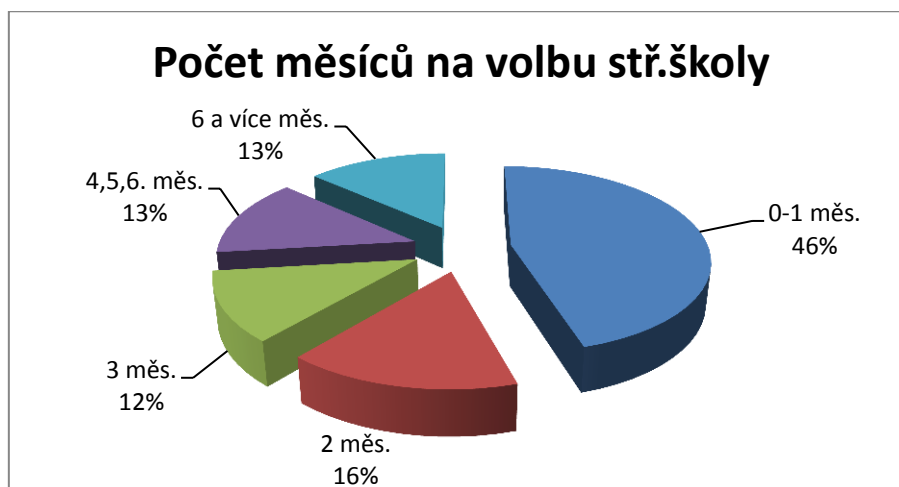
Tabulka č. 1 – Přehled o počtu měsíců strávených výběrem střední školy jako přípravy pro budoucí povolání

Počet měs. pro zvolení SŠ	Hořovice	Jarov	Celkem	%
0-1 měs.	30	85	115	45
2 měs.	9	31	40	16
3 měs.	7	23	30	12
4,5,6. měs.	15	19	34	13
6 a více měs.	15	19	34	13
Celkem	76	177	253	100

Zdroj: Vlastní zpracování práce

Graf č. 1 – Procentuální zobrazení počtu měsíců strávených volbou střední školy, jako přípravy pro budoucí povolání

Zdroj: Vlastní zpracování práce

U první výzkumné otázky znějící: „Jak dlouho Vám trvalo rozhodnout se pro studovaný obor?“ respondenti nejčastěji uvedli, že se o volbě oboru pro střední školu rozhodovali v rozmezí 0 až 1 měsíc. Nebylo zkoumáno, zda jejich rozhodnutí proběhlo v průběhu posledního ročníku základní školy, v osmé třídě nebo poslední měsíc před podáním přihlášky na střední školu.

2. výzkumná otázka - Kdo Vás ovlivnil při výběru zvoleného oboru vzdělání?

Dotazník - otázka č. 6 – uzavřená otázka

Kdo Vás ovlivnil při výběru zvoleného oboru vzdělání? (matka, otec, jiný příbuzný, kamarád/ka, učitel na ZŠ, výchovný poradce, nikdo, obor jsem si zvolil/a sám/sama, zvolil/a jsem školu nejbliže k domovu).

Tabulka č. 2 – Kdo Vás ovlivnil při výběru oboru vzdělání?

	Hořovice	% Hořovice	Praha	% Praha	Celkem	% Celkem
Matka	29	38	55	31	84	33
Otec	23	30	38	21	61	24
Jiný příbuzný	6	8	24	14	30	12
Kamarád/ka	22	29	19	11	41	16
Učitel na ZŠ	4	5	3	2	7	3
Výchovný poradce	3	4	4	2	7	3
Sám/sama	21	28	87	49	108	43
nejbliže domovu	32	42	12	7	44	17

Zdroj: Vlastní zpracování práce

Tabulka č. 3 – Další činitele ovlivňující volbu oboru vzdělání ve 2. a 3. volbě

	Další volby			
	Hořovice		Praha	
Matka	13 otec	12 bydliště	19 otec	11 příbuzný
Otec	13 matka	10 bydliště	19 matka	6 sám
Jiný příbuzný	4 otec	3 bydliště	11 matka	4 otec
Kamarád/ka	9 matka	7 bydliště	6 matka	6 otec
Učitel na ZŠ	3 kamarádka		3 matka	2 otec
Výchovný poradce			3 matka	
Sám/sama	3 otec	6 bydliště	4 matka	6 otec
nejbliže domovu	12 matka	10 otec	5 matka	4 otec

Zdroj: Vlastní zpracování práce

SOŠ a SOU Hořovice

V hořovické škole odpovídali respondenti následovně: 29 ze 76 respondentů, což je 38 %, uvedlo jako rozhodující faktor pro výběr střední školy osobu – matku, z toho 13 krát byl

uveden i otec. 23 respondentů (tj. 30 %) uvedlo jako osobu, která ovlivnila respondentovu volbu oboru vzdělání otce, z toho však 13 respondentů i matku. 6 respondentů bylo ovlivněno jiným příbuzným a z nich 4 současně některým z rodičů. 22 respondentů, tj. 29 %, bylo při volbě střední školy ovlivněno kamarádem a zároveň 12 jich volilo i jednoho či oba rodiče. Učitel na základní škole ovlivnil 4 respondenty (tj. 5 %), kteří přihlíželi i na doporučení jiného příbuzného 1krát, kamaráda 3krát včetně 2krát někoho z rodičů. Tři respondenti označili, že jejich volbu ovlivnil výchovný poradce a to pouze v jednom případě čistě on, jinak přihlédli i na doporučení rodičů nebo někoho jiného. 28 % respondentů si zvolenou školu vybrali sami, přičemž jen 3krát přihlédli k názoru ještě někoho jiného. *Pro 42 % respondentů bylo však nejdůležitější, že zvolená střední škola je nejbližší domovu, což se v případě malého města dá předpokládat. Z nich jich 22 % přihlédlo na doporučení jednoho či obou rodičů.*

Z dosažených výsledků hořovických respondentů lze usuzovat, že volba střední školy závisela především na dostupnosti školy k místu bydliště spojené s doporučením někoho z rodičů.

SOŠ stavební a zahradnická Praha

Respondenti pražské školy na Jarově odpovídali následovně. Na tuto otázku odpověděli všichni respondenti.

V SOŠ stavební a zahradnické se na doporučení matky rozhodlo studovat střední školu celkem 55 respondentů, tj. 31 %, z toho 19 volilo za podnět i názor otce (35 %) a 11 z 55 (20 %) uvedlo ještě podnět někoho jiného (dále blízkost školy domovu 5krát a samotného rozhodnutí 4krát). Čistě na základě doporučení matky se rozhodlo 20 respondentů (11 %). Na základě doporučení školy otcem se rozhodlo zahájit studium 38 respondentů, (tj. 21 %), přičemž čistě na základě doporučení otce jich bylo 11(6 %). Jiný příbuzný ovlivnil respondenty ve 24 případech (14 %), kdy respondenti uváděli v 15 případech i jinou další osobu, včetně sebe. 19 krát (11 %) respondenty ovlivnil kamarád či kamarádka a z toho zároveň 12 krát ještě někdo jiný nebo uvádějí, že se rozhodli sami. Přihlédnutí k názoru učitele ZŠ uvádějí pouze 3 respondenti (2 %), ale ani 1krát to nebyl učitel, kdo byl samotným podnětem pro volbu střední školy. 87 respondentů (tj. 47 %) uvádí, že se pro danou školu a studovaný obor rozhodli sami. Tak vysoký počet má na svědomí i ten fakt, že 32 z nich již studuje nástavbu a má nějakou střední školu či učiliště zakončené a v tomto případě se pro volbu rozhodli po střední škole přibližně ve věku 18 let. Z 52 čistě studujících po základní

škole jich pouze 12 uvedlo, že k samostatnému rozhodnutí dospěli i v souvislosti s doporučením někoho jiného. Pro dostupnost školy (nejblíže domovu), jako rozhodujícího faktoru se vyjádřilo celkem 12 respondentů, tj. 7 %, přičemž 9 jich uvedlo ještě jiný faktor pro rozhodnutí.

Na základě výsledků dotazníkového šetření můžeme konstatovat, že v prvním případě, Střední odborné školy a Středního odborného učiliště, Hořovice, bylo nejčastějším hlediskem, pro volbu střední školy, zmíněná blízkost školy k domovu (42 %). Doporučení rodičů, ať matky či otce, jsou však v těsném závěsu v počtu voleb žáků. Respondenti z druhé školy (pražské střední školy) nejsou ovlivněni vzdáleností školy k domovu tak, jak tomu je v obci III. stupně, v okrese Beroun. Žáci jsou při výběru školy samostatnější. Počet odpovědí, že si obor zvolili sami, značně převyšuje další odpovědi a to i v případě odečtení 32 respondentů nástavbového studia. Ale i zde má na konečné volbě žáka o výběru střední školy vysoký podíl názor rodičů. Hlad'o ve své monografii (2003) uvádí, že zkoumané vzorky respondentů vlastního výzkumu i ostatních výzkumů, většinou dostupnost školy (vzdálenost školy od bydliště), nestaví na první příčku ovlivňující volbu střední školy. Toto však nemohu ze svého výzkumu hořovických žáků potvrdit.

3. výzkumná otázka – Kdo pracuje v oboru, který respondent studuje?

Dotazník - otázky č. 7 - uzavřená

V oboru, který studuji, pracuje..., kde byly odpovědi, pro větší podrobnost, rozděleny na: otec, matka, oba, jiný člen širší rodiny, známý, kamarád, nikdo výše uvedený.

Respondenti mohli zaškrtnout více variant z nabízené škály odpovědí.

SOŠ a SOU Hořovice

Respondenti hořovické školy nejčastěji odpověděli, že ve stejném oboru jako každý z nich, pracuje známý, který byl zastoupen až 29 krát. Jiné členy širší rodiny uvedlo 15 respondentů. Otec byl zastoupen 10 krát, matka 6 krát, a oba rodiče společně ve třech případech. Že v oboru pracuje jejich kamarád, označilo 12 respondentů, z nichž 4 označili jako další osobu známého. 12 respondentů uvedlo, že v oboru, který studují, nepracuje nikdo z nabídnutých variant odpovědi.

SOŠ stavební a zahradnická Praha

Ve střední odborné škole stavební a zahradnické, respondenti nejčastěji odpověděli, že ve stejném oboru, jako oni studují, nepracuje nikdo uvedený. Pokud však našli ve svém okolí někoho, kdo je jim nějakým způsobem blízký, a pracuje ve stejném oboru, pak to byl známý. A to celkem 28 krát. O trochu méně volili osobu z širší rodiny, a to 23 krát. Velmi často také uváděli, že ve stejném oboru jako oni pracuje jejich otec, a to až 21 krát. Vzhledem k tomu, že obory, které se na dané střední škole objevují, jsou spíše mužské, je zde otec celkem logicky častěji uváděn než matka.

Tabulka č. 4 – Přehled pracujících osob ve stejném oboru, jako respondent.

	Hořovice	Praha	Celkem	%
otec	10	21	31	12
matka	6	3	9	4
oba	3	7	10	4
jíný člen rodiny	15	23	38	15
známý	29	28	57	23
kamarád	12	13	25	10
nikdo uvedený	12	98	110	43
Celkem	87	193	280	111

Zdroj: Vlastní zpracování

Na základě výsledků dotazníkového šetření můžeme uvést, že respondenti hořovické střední školy uváděli, že nejčastěji v oboru, který oni studují, pracuje známý, avšak jejich response silně potlačily odpovědi pražské školy, kde „známý“ respondenti uvedli až na druhém místě. Souhrnně respondenti nejčastěji uváděli, že v oboru, který studují, nepracuje nikdo z nabídnutých variant. Ani v jednom případě (SOŠ a SOU Hořovice a SOŠ stavební a zahradnická, Jarov) nebyli rodiče označeni za nejčastěji se vyskytující osobu, která by pracovala ve stejném oboru, jako respondent sám studuje. Response nebylo možné zpracovat procentuálně, jelikož měli respondenti možnost výběru ze zvolené škály variant vícekrát než jednou.

4. výzkumná otázka – Pomáhali Vám aktivně rodiče při výběru oboru na střední škole?

Dotazník – otázka č. 8

Pomáhali Vám rodiče aktivně při výběru oboru studia? (ano, ne)

Pomoc rodičů si autor představoval jako automatickou součást života ve vztahu rodič–dítě.

Na zvolenou otázku odpovědělo 254 respondentů.

SOS a SOU Hořovice

Hořovičtí respondenti nejčastěji odpověděli, že jejich rodiče byli aktivní při výběru střední odborné školy svým potomkům, a to ve 46 případech, což odpovídá zhruba 60 %. 30 respondentů uvedlo, že jim rodiče aktivně s výběrem školy nepomáhali.

SOS stavební a zahradnická Jarov

V pražské škole respondenti uváděli, že jim rodiče aktivně pomáhali při výběru střední školy. Celkem tuto skutečnost potvrdilo 108 respondentů, což je 61 % a v 69 případech jim nepomáhali.

Tabulka č. 5 – Aktivní pomoc rodičů při výběru střední školy

Pomoc rodičů s výběrem oboru	Hořovice	Praha	Praha bez N	Celkem s Nást.	Celkem bez N.	% s nástavbou	% bez nástavby
Ano	46	108	93	154	139	61	63
Ne	30	69	52	99	82	39	37
Celkem	76	177	145	253	221	100	100

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf č. 2 – Aktivní účast rodičů při pomoci výběru střední odborné školy

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf č. 2 Do grafického znázornění jsou zařazeni respondenti hořovické školy i všichni respondenti pražské školy, tj. včetně respondentů nástavbového studia.

Vyřčená hypotéza č. 4 byla respondenty středních odborných škol ověřena. Ve 154 případech rodiče aktivně svým dětem pomáhali při výběru oboru vzdělání na střední škole, což odpovídá 61 % všech. 39 % respondentů uvedlo, že jim rodiče aktivně nepomáhali při výběru oboru vzdělání.

5. výzkumná otázka - Pokud je jeden nebo oba z rodičů vysokoškolsky vzdělaný, chystáte se i Vy po absolvování střední školy zahájit studium na vysoké škole?

Dotazník – sloučení uzavřených otázek č. 9 a 10

Jaké je dosažené vzdělání Vašich rodičů? Chystáte se i Vy po absolvování střední školy zahájit studium na vysoké škole?

Autor práce chtěl ověřit, zda je mezi těmito dvěma proměnnými vztah a konkrétně jaký. Autor se domnívá, že v případě středních odborných škol není taková závislost proměnných a předpokládá, že vysokoškolské vzdělání rodičů nemá pří/liš vliv na touhu po vzdělání u jejich dětí.

Hlad'o (2013) uvádí, že Hanuliakové (2010) ve šetření došla k závěru, že jestliže rodina považuje vzdělání za hodnotu, je to jedinci intercionální či funkcionální výchovou vštěpováno. Jedinec pak tuto hodnotu uznává jako důležitou, což v praktické rovině znamená, že se ke vzdělání staví jako k něčemu, na čem mu záleží. Podle zjištění T. Katrňáka (2006) platí, že čím vyšší je zaměstnanecký status a vzdělání rodičů, tím vyšší jsou vzdělanostní aspirace dětí, přičemž vzdělání matky působí na jejich aspirace silněji než vzdělání otce.

Tabulka č. 6 – Dosažené vzdělání rodičů – ot. č. 9

Vzdělání/rodič	Matka Hořovice	Otec Hořovice	Matka Praha	Otec Praha
Vysokoškolské	6	9	31	17
Středoškolské s mat.zk	41	30	59	58
Středoškolské bez mat.zk	28	35	79	90
Základní	1	2	1	0
Celkem	76	76	170	165

Zdroj: Vlastní zpracování

SOŠ a S0U Hořovice

6 respondentů na položenou otázku dosaženého vzdělání rodičů vůbec neodpověděli. Někteří respondenti uvedli, že otce nemají a tudíž nemohou odpovědět. V některých případech bylo čistě odpovězeno pouze na část otázky, tedy bylo posouzeno pouze vzdělání jednoho z rodičů.

Je zde patrné, že rodiče respondentů nejčastěji dosahují středoškolské vzdělání s maturitní zkouškou a to celkem mezi matkami v 54 % a otci 39 % případů. Co se týká vysokoškolského titulu, může se jím prokázat 8 % všech matek respondentů a 12 % otců respondentů. Středoškolské vzdělání bez maturitní zkoušky má 34 % matek a 46 % otců respondentů. Vysokoškolské vzdělání dosáhli především otcové. Jednoznačně lze tedy uvést, že nejčastěji dosaženého vzdělání rodičů, u respondentů hořovické školy je středoškolské s maturitou. Z částečného závěru šetření však můžeme konstatovat, že v hořovické škole je 15 vysokoškoláků a v pražské škole 48 vysokoškolsky vzdělaných rodičů.

SOŠ stavební a zahradnická Praha

Vzdělání rodičů druhé školy můžeme charakterizovat takto: 31 respondentů má vysokoškolsky vzdělanou matku, což odpovídá 18 % všech pražských matek zkoumaných respondentů. 17 vysokoškolsky vzdělaných otců, což odpovídá 10 % všech otců. Středoškolské vzdělání s maturitou u matek je z 35 %, stejně jako u otců, a jako nejčtenější zastoupení vzdělání respondenti uvedli středoškolské vzdělání bez maturity, a to ve výši 46 % matka a 55 % otec.

Takové výsledky mají logické vysvětlení. V Hořovicích nebyli osloveni respondenti středního odborného učiliště.

Dotazník ot. č. 10 – uzavřená

Chystáte se i vy po absolvování střední školy zahájit studium na vysoké škole? (1) ano, rád/a bych navázala na studovaný obor, 2) ano, ale hodlám studovat jiný obor, tato střední škola mi poslouží pouze pro získání maturitního vysvědčení, 3) ne, 4) nevím, ještě jsem se nerozhodl/a, zda budu ve studiu pokračovat.

Tabulka č. 7 – Zájem o studium na VŠ z pozice respondenta vysokoškolsky vzdělaných rodičů – počet respondentů

Má žák zájem studovat VŠ	Hořovice	dítě VŠ Hořovice	Praha	dítě VŠ Praha
Ano, + obor	16	3	31	10
Ano, jiný obor	12	5	10	5
Ne	28	1	86	21
Nevím	20	6	50	12
Celkem	76	15	177	48

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka č. 8 – Zájem studovat na VŠ z pozice respondenta vysokoškolsky vzdělaných rodičů - v procentech

Má žák zájem studovat VŠ	% Hořovice	% dítě VŠ Hořovice	% Praha	% dítě VŠ Praha
Ano, + obor	21	20	18	21
Ano, jiný obor	16	33	6	10
Ne	37	7	49	44
Nevím	26	40	28	25
Celkem	100	100	100	100

Zdroj: Vlastní zpracování

Na otázku odpovědělo celkem 253 respondentů.

SOŠ a SOU Hořovice

Respondenti uvádějí, že 37 % nemá zájem dále studovat vysokou školu. 26 procent jich není rozhodnuto, zda po dokončení střední školy budou navazovat dalším vzděláním a 21 % všech respondentů má zájem dále se vzdělávat v oboru na vysoké škole. Zkoumaná však byla otázka, zda dítě vysokoškoláka má rovněž zájem studovat vysokou školu nebo ne. Z výsledků dotazníkového šetření lze uvést, že 40 % respondentů vysokoškolských rodičů zatím neví, zda budou studovat vysokou školu. Ovšem 53 % respondentů vysokoškolských rodičů uvedlo, že mají zájem nadále studovat vysokou školu. Zde bychom mohli uvést, že děti vysokoškolsky vzdělaných rodičů spíše mají zájem nadále studovat na terciálním stupni vzdělávacího systému.

SOS stavební a zahradnická Praha

Na otázku ohledně zájmu studovat vysokou školu po ukončení současného studia uvedlo 49 % respondentů všech rodičů, že nemají zájem dále studovat. 28 % stále neví, zda se budou vzdělávat na vysoké škole a 25 % jich uvedlo, že mají zájem vzdělávat se i po ukončení střední školky na škole vysoké. Po kontrole a započítání pouze vysokoškolsky vzdělaných rodičů lze konstatovat, že 44 % respondentů vysokoškolsky vzdělaného rodiče nemá zájem dále studovat vysokou školu po absolvování střední školy, z 31 % však respondenti mají zájem navázat na studium dalším vzděláním, a to buď v rámci oboru, nebo jiného oboru. V rámci oboru mají zájem respondenti pokračovat ve vzdělání ve 21 % případů.

Vysokou školou chtějí navázat respondenti celkem v 69 případech, přičemž 47 z nich chce navázat na studovaný obor a 22 respondentů touží studovat vysokou školu s jiným zaměřením a současná, jimi studovaná, střední škola slouží pouze za účelem získání maturity. 1 respondent neodpověděl.

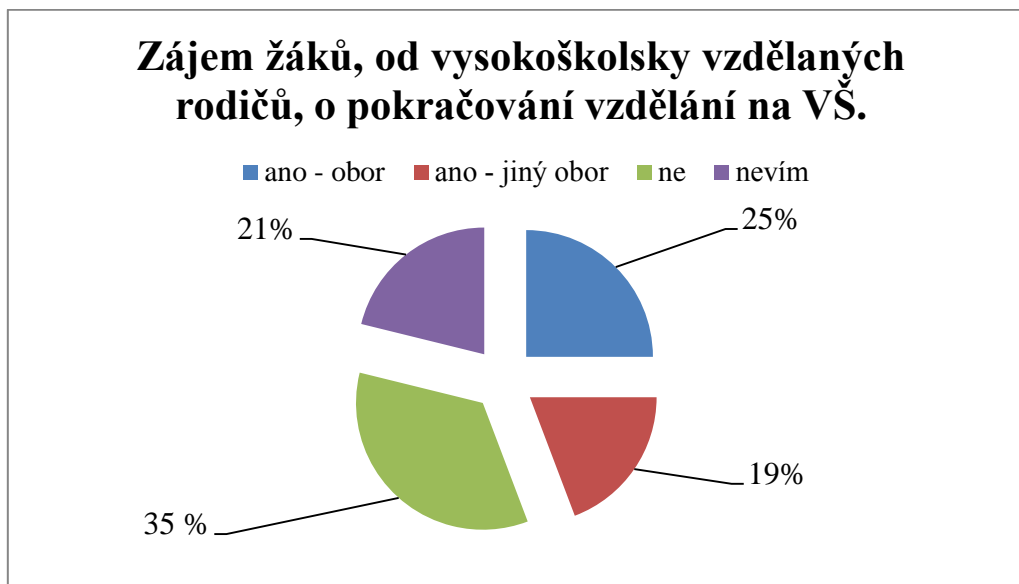
Celkem 63 rodičů z obou škol má vysokoškolské vzdělání, přičemž jsou vzory v dosaženém vzdělání u 23 ze svých dětí. 18 respondentů mající vysokoškolsky vzdělané rodiče se ještě nerozmysleli, zda mají vysokoškolské vzdělání jako svůj další životní – profesní - cíl.

Tabulka č. 9 – Počet respondentů, kteří mají zájem studovat vysokou školu a tak navázat na rodinnou tradici ve vzdělání (pocházejí z vysokoškolsky vzdělané rodiny)

Studium na VŠ (VŠ rodiče)	Hořovice	Praha	Celkem	%
ano - obor	3	10	13	25
ano - jiný obor	5	5	10	19
ne	1	17	18	35
nevím	2	9	11	21

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf č. 3 – Přehled zájmu o vysokoškolské vzdělání dětí mající vysokoškolsky vzdělané rodiče

Zdroj: Vlastní zpracování

Jak je uvedeno výše, počet rodičů (ať matek či otců) s dosaženým vysokoškolským vzděláním je 63. Jejich potomci se rozhodli dále vzdělávat po dokončení současné střední školy celkem v počtu 23. 18 dětí, svých vysokoškolských rodičů, nemá zájem pokračovat ve vzdělání a 11 jich stále není rozhodnuto, zda současnou střední odbornou školou zakončí svá studia. Pakliže by skutečně 23 žáků pokračovalo ve studiu, bylo by to zhruba 36 % žáků vysokoškolských rodičů. V případě, že by na vysokou školu šlo ještě 11 nerozhodných žáků, pak by procento žáků navazující na rodinnou tradici ve vzdělání stouplo na 54 %.

Závěrem je tedy možné konstatovat, že jak se Hlad' o ve své monografii zmiňuje, že mají žáci vysokoškolsky vzdělaných rodičů zájem následovat své rodiče v tradici vzdělání, i toto šetření potvrzuje. Celkem 53 % žáků s rodiči vysokoškolsky vzdělanými potvrdilo, že mají zájem i oni studovat terciální stupeň vzdělání.

6. výzkumná otázka – Máte představu, kde budete pracovat po ukončení školy? Zda v rodinné firmě nebo v jiném oboru než někdo z rodiny?

Dotazník – otázka č. 11 - uzavřená

Jaká je Vaše představa profesního zařazení po ukončení střední školy. Odpovědi byly zaškrtačovací s možností jedné volby.

Možnosti odpovědí byly: 1) budu pracovat v rodinné firmě, 2) budu pracovat ve stejném oboru, jako někdo z rodiny, 3) budu pracovat v jiném oboru než někdo z rodiny)

Tabulka č. 10 – Představa oboru činnosti práce po ukončení střední školy

Obor činnosti práce	Hořovice	Praha	Celkem	%
rodinná firma	6	25	31	12
stejný obor jako člen rodiny	11	36	47	19
jiný obor než někdo z rodiny	59	113	172	69
Celkem odpovědí	76	174	250	100

Zdroj: Vlastní zpracování

SOŠ a SOU Hořovice

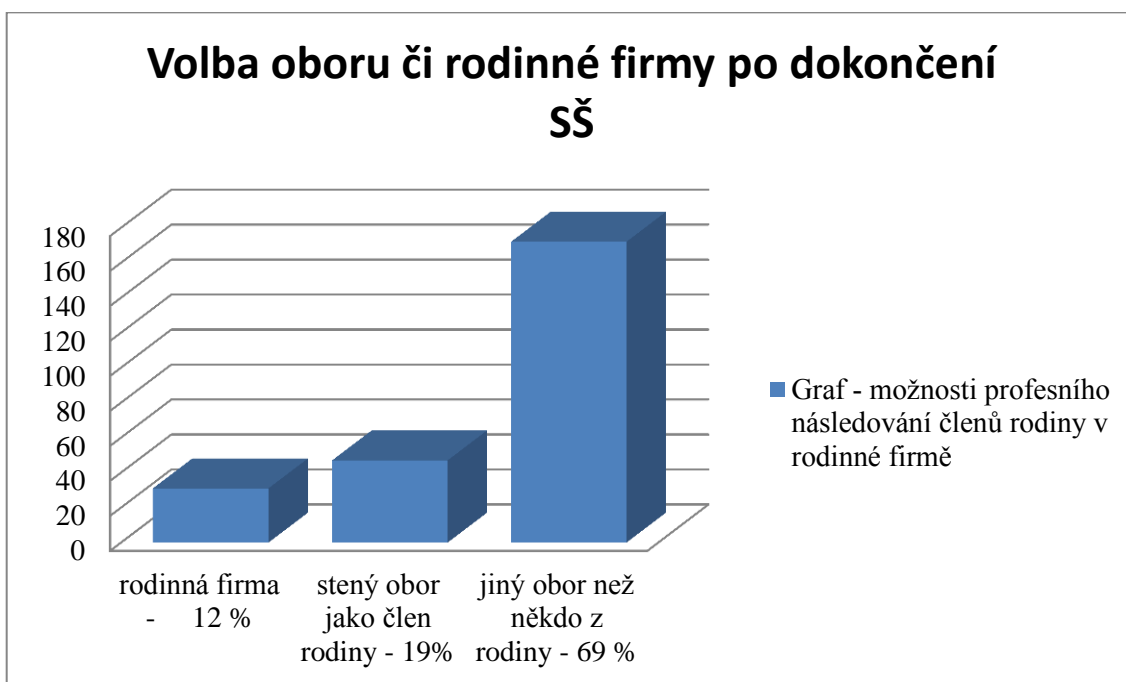
Z tabulky č.10 je patrné, že na tuto otázku odpověděli všichni respondenti hořovické SOŠ a SOU, a to v počtu 76 respondentů. Po dokončení studií by rádo 8 % respondentů pracovalo v rodinné firmě, 14 % respondentů ve stejném oboru a mimo obor by rádo šlo až 78 % respondentů.

SOŠ stavební a zahradnická Praha

V pražské střední škole odpovědělo 174 respondentů. Celkem tedy na otázku z dotazníkového šetření odpovědělo 250 respondentů. 3 respondenti neodpověděli na tuto otázku vůbec.

Pražští respondenti uvedli, že by v rodinné firmě chtělo po dokončení střední školy či vysoké školy pracovat 14 % z nich. Ve stejném oboru by chtělo pracovat 21 % respondentů a 65 % respondentů by po dokončení středoškolského vzdělání chtělo pracovat mimo obor vyskytující se v rodině.

Graf č. 4 – Volba oboru či rodinné firmy po dokončení SŠ

Zdroj: Vlastní zpracování

Z dotazníkového šetření a grafu č. 4 je patrné, že **172 respondentů bude po ukončení současné střední odborné školy pracovat v oboru, který není v rodině zastoupen.** Vzhledem k tomu, že se jedná o vysoké procento, tj. 69 %, lze konstatovat, že respondenti nemají zájem o rodinný obor. 47 respondentů, tj. 19 %, odpovědělo, že po ukončení střední školy, tedy současného studia, budou pracovat ve stejném oboru jako někdo z rodiny. Pouze 12% respondentů má zájem pracovat v rodinné firmě.

7. výzkumná otázka – Máte představu, jaké povolání budete vykonávat po ukončení střední odborné školy a po 10 letech?

Dotazník - otázka č. 13

Máte představu, jaké povolání budete dělat po ukončení středního vzdělání?

(ano, spíše ano, ne, spíše ne)

a ot. č. 14 - Máte představu, jakým povoláním se budete živit za 10 let?

(ano, spíše ano, ne, spíše ne)

Tabulka č. 11 – Představa budoucího povolání po dokončení SŠ a 10 let poté

Budoucí povolání po dokončení SŠ	Hořovice	%	Praha	%	Celkem	%
ano	19	25	54	31	73	29
spíše ano	26	34	69	39	95	38
spíše ne	23	30	37	21	60	24
ne	8	11	17	10	25	10
Budoucí povolání za 10 let	76		177		253	
ano	9	12	41	23	50	20
spíše ano	19	25	42	24	61	24
spíše ne	27	36	42	24	69	27
ne	21	28	52	29	73	29

Zdroj: Vlastní zpracování

SOŠ a S0U Hořovice

Při vyplňování dotazníku se občas respondenti hořovické školy, kde jsem byla přítomna při vyplňování, u otázky č. 14 – o představě budoucího povolání za 10 let, zastavili a zamysleli se. Možná se díky vyplnění dotazníku zamyslí nad sebou, nad kariérním směrem, který mohou nastartovat a pro který se rozhodnou a vloží maximální úsilí, aby jej dosáhli. Pro jiné byl dotazník pouhým únikem před zkoušením nebo chvíle oddechu před následující hodinou.

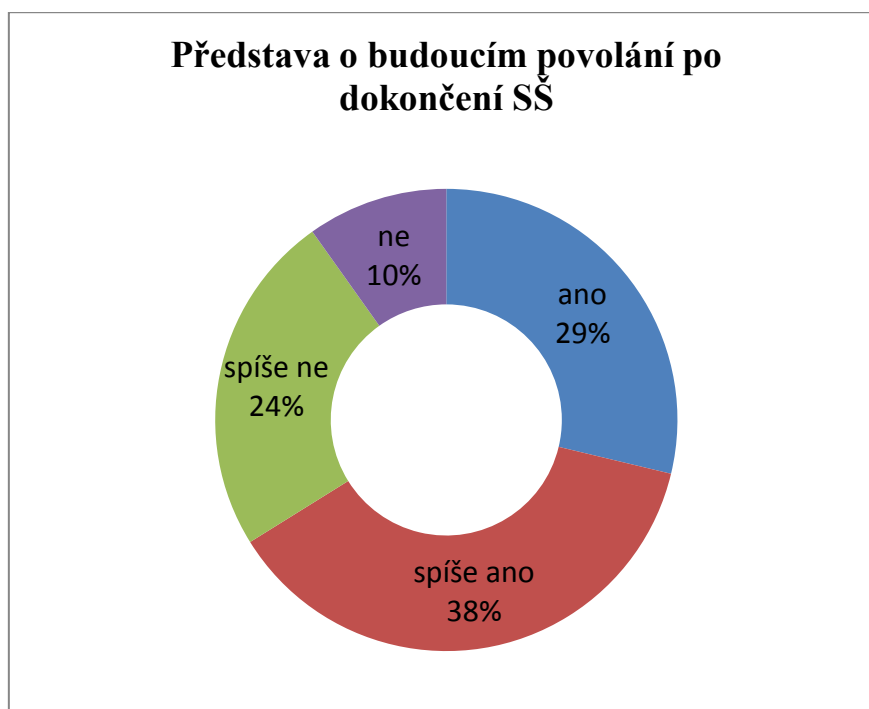
Že představu povolání po ukončení střední školy spíše mají, odpovědělo 34 % respondent. 30 % respondentů odpovědělo, že spíše představu o povolání nemají, 35 % z nich odpovědělo, že je jejich představa jasná a 11 % respondentů o povolání představu nemá žádnou. Pokud by tedy mohly odpovědi „ano a spíše ano“ stát na jedné straně posouzení a „spíše ne a ne“ na druhé, mají respondenti města Hořovice z 59 % představu o svém budoucím povolání.

Co se týká představy pracovního zařazení po 10 letech, dokáže si představit svou budoucnost na profesním poli, buď zcela či částečně, pouze 37 % respondentů.

V pražské střední odborné škole se projevuje spíše jistota představy o budoucím životě, jelikož 39 % respondentů reagovalo tak, že si dokážou představit budoucí povolání po dokončení střední školy. 31 % dokonce vědí, jaké povolání by si představovali. 21 % respondentů si svou budoucí práci, především náplň práce spíše nedokáže představit a vůbec si ji nedokáže představit 10 % dotázaných. Pokud by tedy mohly odpovědi „ano a spíše ano“ stát na jedné straně posouzení a „spíše ne a ne“ postavit na stranu druhou, mají respondenti, hlavního města Prahy, ze 70 % představu o svém budoucím povolání.

Pražští respondenti uvedli, že v případě 10leté praxe si své pracovní zařazení dokáže představit, zcela či jen částečně, 47 % žáků.

Graf č. 5 – Procentuální zobrazení představy budoucího povolání žáky SŠ

Zdroj: Vlastní zpracování

Souhrnem je tedy možné uvést, že žáci středních škol v různých ročnících mají z 38 % jakousi představu, jaké povolání budou vykonávat po dokončení střední školy. Z 29 % jsou však respondenti rozhodnutí o svém budoucím povolání, a to i za předpokladu, že se výzkumu účastnili i žáci prvních a druhých ročníků a výsledek může být zkreslený. V součtu tedy má 67 % žáků představu o svém budoucím povolání po absolvování střední školy.

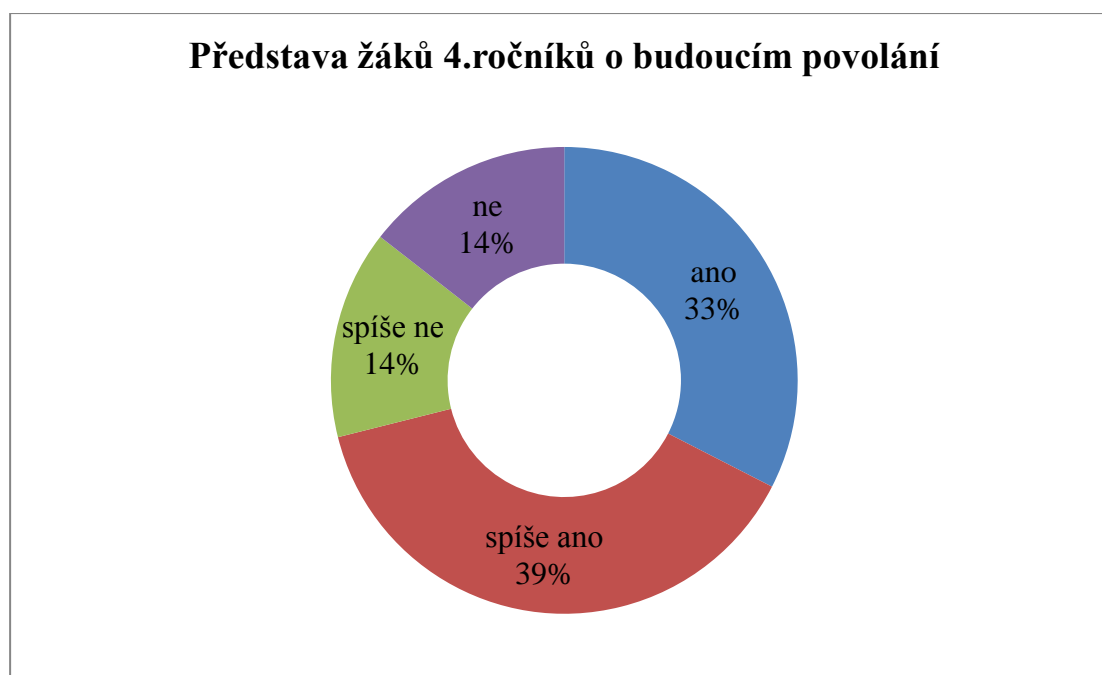
Vzhledem k tomu, že byla zpracována podrobná data, a ta jsou k dispozici, včetně členění do ročníků, níže je přiložena tabulka i graf vytvořený pouze z odpovědí respondentů závěrečných ročníků na obou školách.

Tabulka č. 12 – Představa o budoucím povolání žáků posledních ročníků SŠ

představa o budoucím povolání po dokončení SŠ	Hořovice	Praha	Celkem	%
Ano	12	15	27	33
Spíše ano	9	23	32	39
Spíše ne	6	6	12	14
Ne	5	7	12	14
Celkem	32	51	83	100

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf č. 6 – Představa žáků, 4. ročníků o budoucím povolání

Zdroj: Vlastní zpracování

Aby bylo možné ještě více přiblížit a případně upřesnit výsledky dotazníkového šetření, ve smyslu ověření nebo vyvrácení hypotézy, byla vytvořena ještě jedna varianta odpovědí, speciálně pro respondenty ze 4. ročníků nebo závěrečné ročníky středních škol a nástavby. Žáci 4. ročníků v celkovém počtu 83 odpověděli, že 39 % z nich, spíše mají představu o tom, co budou vykonávat. Ve 33 % jsou již připraveni na zahájení života po střední škole, protože to nejhorší už mají za sebou - rozhodnutí. Šetřením bylo potvrzeno, že

jakousi představu o budoucím povolání má již 72 % žáků závěrečných ročníků. Zbývajících 28 % žáků má před sebou ještě půl roku na rozmyšlenou.

8. výzkumná otázka – Kdy jste se rozhodl/a o svém budoucím povolání?

Dotazník – otázka č. 16 – uzavřená otázka

Kdy jste se rozhodl/a – čím budu, co bude Vaše zaměstnání? (1) na základní škole a podle toho upravuji svá studia, 2) na střední škole/učilišti – tj. nyní, 3) ještě nemám představu o povolání, které bych rád/a vykonával/a.)

Cílem zadané otázky v dotazníku bylo zjistit, zda žáci o tématu volby povolání přemýšleli již v rané fázi adolescence, nebo později, až po nástupu na střední školu, kde se o daném oboru dozvěděli více a dokázali si udělat představu o tom, co by bylo náplní práce a zda by je skutečně naplňovala.

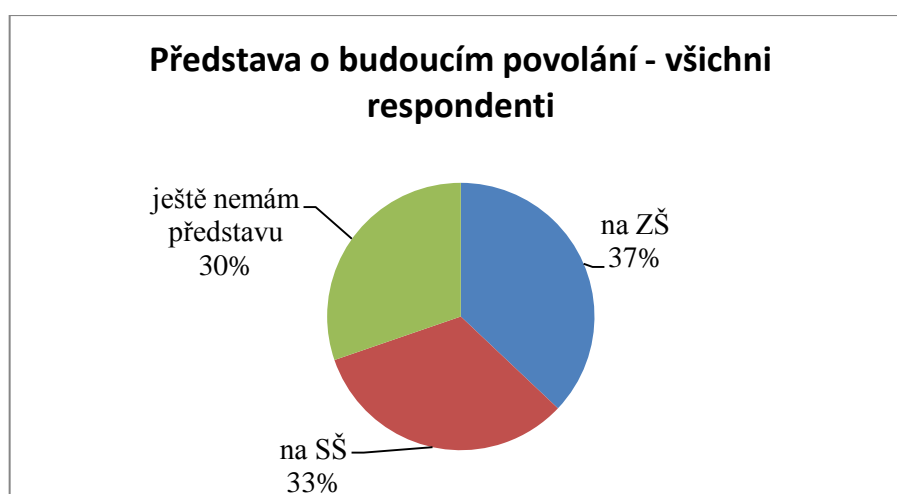
Tabulka č. 13 – Přehled časového mezníku pro rozhodnutí se o budoucím povolání

Rozhodnutí o povolání	Hořovice	Praha	Celkem	%
na ZŠ	20	73	93	37
na SŠ	28	54	82	33
ještě nemám představu	26	50	76	30
Celkem	74	177	251	100

Zdroj: Vlastní zpracování

Celkem 4 žáci na otázku neodpověděli, a to po dvou z každé školy.

Graf č. 7 – Přehled žáků střední odborné školy o představě budoucího povolání

Zdroj: Vlastní zpracování

SOŠ a S0U Hořovice

Na otázku mezníku rozhodnutí o budoucím povolání nejčastěji respondenti hořovické školy odpovídali, že se rozhodli až na střední škole. Celkem 38 % respondentů tak volilo střední školu. Následně 35 % z nich stále nemá o první práci představu a jen 27 % respondentů uvedlo, že se pro danou práci rozhodli již na základní škole.

SOŠ stavební a zahradnická Praha

Žáci všech tříd se svými odpověďmi nejvíce podpořili názor, že se o budoucím povolání rozhodli ze 37 % na střední škole a z 37 % již na základní škole. Jen 25 % z nich stále neví, jaké povolání by je naplňovalo a jakou cestou jít.

Z tabulky a následného grafu vyplývá, že si představu o budoucím povolání utvořili již na základní škole a podle ní upravují svá studia a připravují se na další fázi svého života. Střední školu, jako časové období střední a pozdní adolescence zvolilo 33 % respondentů a 30% respondentů uvedlo, že stále nemají představu o své práci. Procentuální zastoupení výsledků dotazníkového šetření na položené otázky se téměř shodují. Rozložení výsledných hodnot přímo neurčuje, zda se respondenti spíše rozhodují, jaká bude jejich pracovní cesta na základě znalostí dané problematiky zaměstnání, vnějších motivů či vnitřních motivů nebo jiných vlivů, které získali na základní škole, a to z 37 %.

V rámci podrobného šetření byli kromě celého zkoumaného vzorku dále samostatně ověřeni respondenti ze závěrečných ročníků středních odborných škol.

Tabulka č. 14 – Přehled počtu žáků posledních ročníků o představě budoucího povolání

Rozhodnutí o povolání - závěrečné ročníky	Hořovice	Praha	Celkem	%
na ZŠ	8	19	27	33
na SŠ	15	19	34	41
ještě nemám představu	8	13	21	26
Celkem	31	51	82	100

Zdroj: Vlastní zpracování

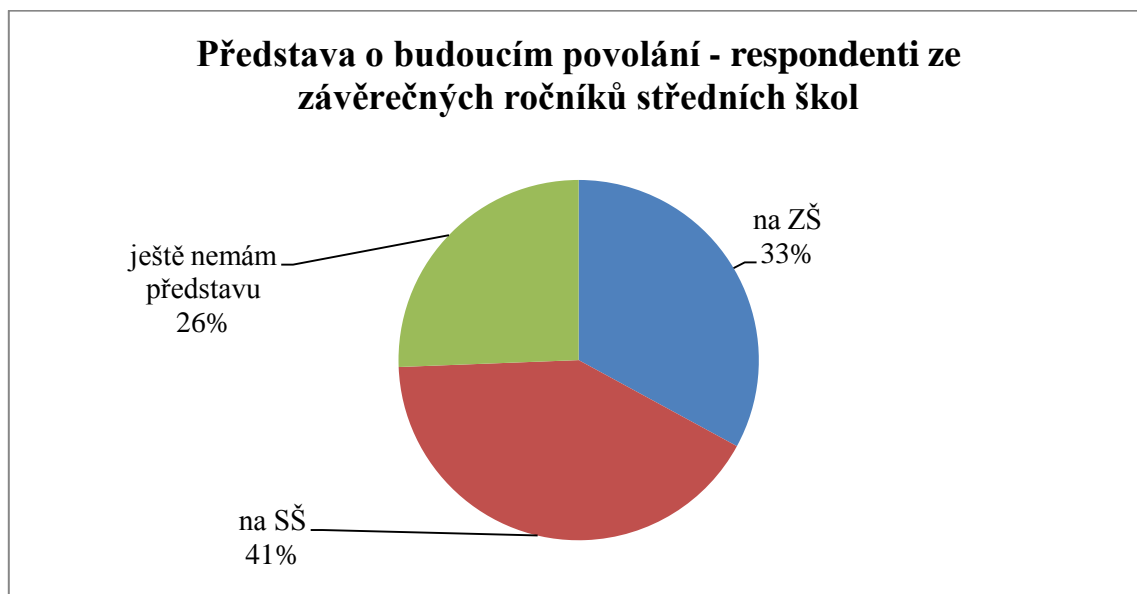
SOŠ a S0U Hořovice

Žáci posledních ročníků uvádějí, že se o své budoucí povolání nejčastěji zabývali na půdě střední školy, a to ze 48 %. Z 33 % uvádějí, že volbu profesní kariéry začali zvažovat již na základní škole. Co však třeba opět vyzdvihnout, že celkem 26 % (což je vysoké procento) respondentů je půl roku před ukončením střední školy absolutně bez představy budoucího povolání.

SOŠ stavební a zahradnická Praha

Žáci posledních ročníků pražské střední školy uvádějí, že se o představě budoucího povolání ujistili na střední odborné škole svými 37 %. Stejně tak ale uvádějí, že se stejný počet respondentů rozhodl o svém povolání na základní škole. Rovněž tedy výsledky šetření uvádějí 37 %. Bohužel však jsou i tací, kteří dosud nemají příliš jasně o představách budoucího povolání (26 % respondentů), ač by se dalo očekávat, že v této době, kdy mají do nástupu do zaměstnání něco málo přes půl rok, mají o nárocích na různá povolání nějakou ucelenější představu.

Graf č. 8 – Přehled počtu žáků posledních ročníků o představě budoucího povolání

Zdroj: Vlastní zpracování

Sloučením výsledků šetření obou škol pak můžeme tvrdit, že se danou problematikou období po ukončení střední školy a nástupu do zaměstnání zabývalo 41% respondentů na střední škole, 33 % na základní škole a 26 % z nich není o povolání rozhodnuto.

9. výzkumná otázka – Kdo Vám pomáhá s výběrem povolání?

Dotazník – otázka č. 17 – Kdo Vám pomohl s výběrem povolání?

(1) učitel na základní škole, 2) učitel na střední škole, 3) výchovný poradce, 4) rodiče, 5) kamarád/ka, 6) zástupce spolupracující firmy se školou, 7) rozhodl/a jsem se sám/sama, 8) stále nevím, jaké bude mé povolání po ukončení studia)

Tato otázka byla položena záměrně, aby bylo možné porovnat výběr střední školy a samotného povolání. V případě střední školy byl učiněn závěr, že jsou žáci ovlivněni svými rodiči, avšak velmi rozhodující je pro respondenty středočeského města Hořovice umístění střední školy (vzdálenost od domova) a pro pražské žáky vlastní, samostatné rozhodnutí.

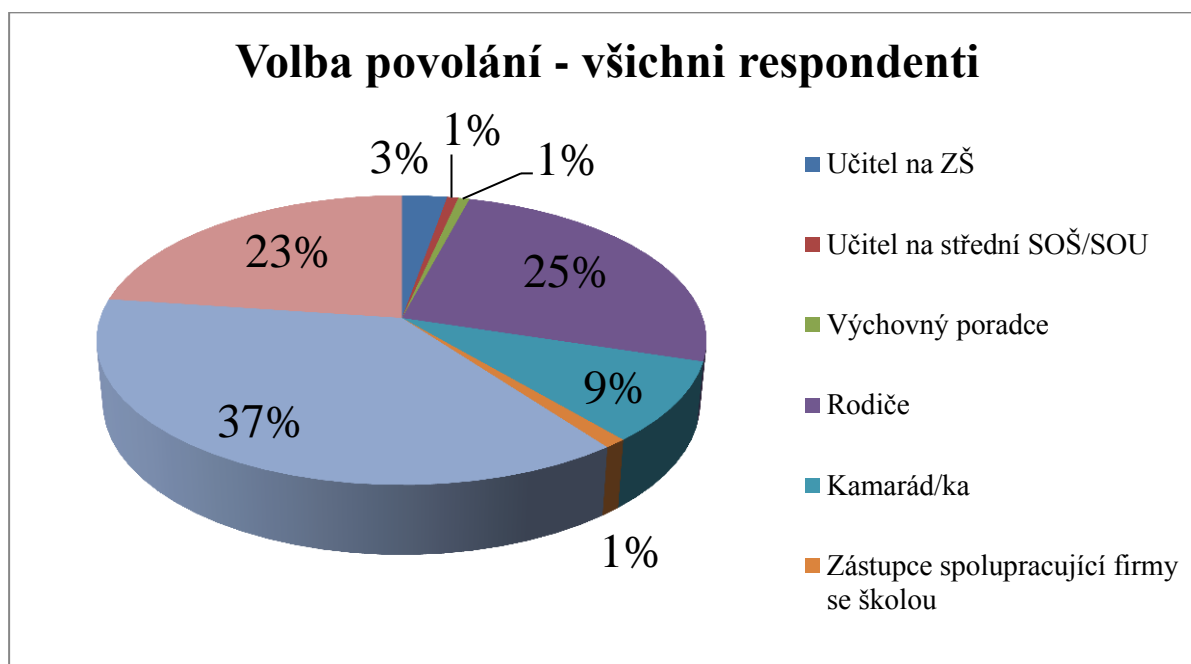
Opět je prováděno šetření na celém zkoumaném vzorku a poté na části vzorku – nejvyšších závěrečných ročnících.

Tabulka č. 15 – Rozhodnutí o volbě povolání – všechny ročníky

Výběr povolání řeší	Hořovice	%	Praha	%	Celkem	%
Učitel na ZŠ	3	3	5	3	8	3
Učitel na střední SOŠ/SOU	1	1	1	1	2	1
Výchovný poradce	1	1	1	1	2	1
Rodiče	14	15	60	31	74	26
Kamarád/ka	11	12	15	8	26	9
Zástupce spolupracující firmy se školou	3	3	0	0	3	1
Rozhodl/a jsem se sám/sama	42	44	66	34	108	37
Stále nemám představu o povolání	20	21	46	24	66	23
Celkem	95		194		289	

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf č. 9 – Volba povolání – všichni respondenti (mnohočetný výběr)

Zdroj: Vlastní zpracování

Z Tabulky č. 15 a Grafu č. 9 vyplývá, že na rozhodnutí **o volbě povolání**, v případě výzkumného vzorku -všech oslovených tříd- se podílí nejen rodiče, ale o svém povolání **chtějí rozhodovat především žáci**. Je však cítit, že jsou žáci ovlivňováni svými rodiči po celou dobu studií. Vzhledem k tomu, že někteří respondenti zvolili více variant odpovědi, jsou výsledky trochu zkreslené. Jako rozhodující faktory například uvedli, že přihlížejí názoru rodičů, ale chtějí se rozhodnout sami, nebo tak již učinili.

SOŠ a SOU Hořovice

Respondenti střední hořovické školy volili variantu, že se o volbě povolání rozhodli nebo rozhodují samostatně, a to až ze 44 %. Stále nemá představu povolání 21 % respondentů. Třetí nejčastější volba, „rodiče“ se objevovala u 15% respondentů, kteří se ještě mají zájem naslouchat svým rodičům, i když jejich vliv je již na nízké úrovni. 12 % respondentů uvedlo jako podnětnou osobu při volbě povolání kamarádka a zbývající možnosti byly zcela zanedbatelné.

SOŠ stavební a zahradnická Praha

S podivem na tuto otázku vyšlo hodnocení, že přesto, že se pražští respondenti spíše vyjadřovali, že jsou více samostatní, nyní uvádějí, že vliv na volbu povolání pouze z 34 % ponechali na sobě, ale z 31 % na rodičích. Třetím nejsilnějším zastoupením, 24 % respondentů, jsou ti, kteří stále hledají svou cestu. Ostatní rozložení je zanedbatelné.

Jak již bylo uvedeno výše, pro tuto práci považují za vhodné, stejný výzkum učinit pouze s žáky posledních, závěrečných ročníků. Ověřit vše na menším vzorku, i když pro tuto hypotézu důležitější. Respondenti posledních ročníků středních odborných škol volili skutečně pouze jednu z nabízených variant, tak jak bylo v dotazníku požadováno. Proto budou výsledky šetření objektivnější. Navíc se jedná o závěrečný ročník, kdy by měli žáci již být rozhodnutí o svém budoucím povolání a zároveň jsou schopni objektivně posoudit, kdo jim s volbou povolání nejvíce pomohl. Zda to byli rodiče, kamarádi nebo zda rozhodnutí učinili sami. Samozřejmě při svém závěrečném rozhodnutí přihlédli k názorům okolí, situaci na trhu práce, zkušenostem z praxe nebo spolupráci s externími firmami spolupracujícími se střední školou, kterou navštěvují.

Tabulka č. 16 – Rozhodnutí o volbě povolání – závěrečné ročníky

Pomoc s výběrem povolání – závěrečné ročníky	Hořovice	Praha	Celkem	%
Učitel na ZŠ	0	0	0	0
Učitel na střední SOŠ/SOU	0	1	1	1
Výchovný poradce	0	0	0	0
Rodiče	3	12	15	18
Kamarád/ka	1	0	1	1
Zástupce spolupracující firmy se školou	3	0	3	4
Rozhodl/a jsem se sám/sama	19	27	46	55
Stále nemám představu o povolání	6	11	17	20
Celkem	32	51	83	100

Zdroj: Vlastní zpracování

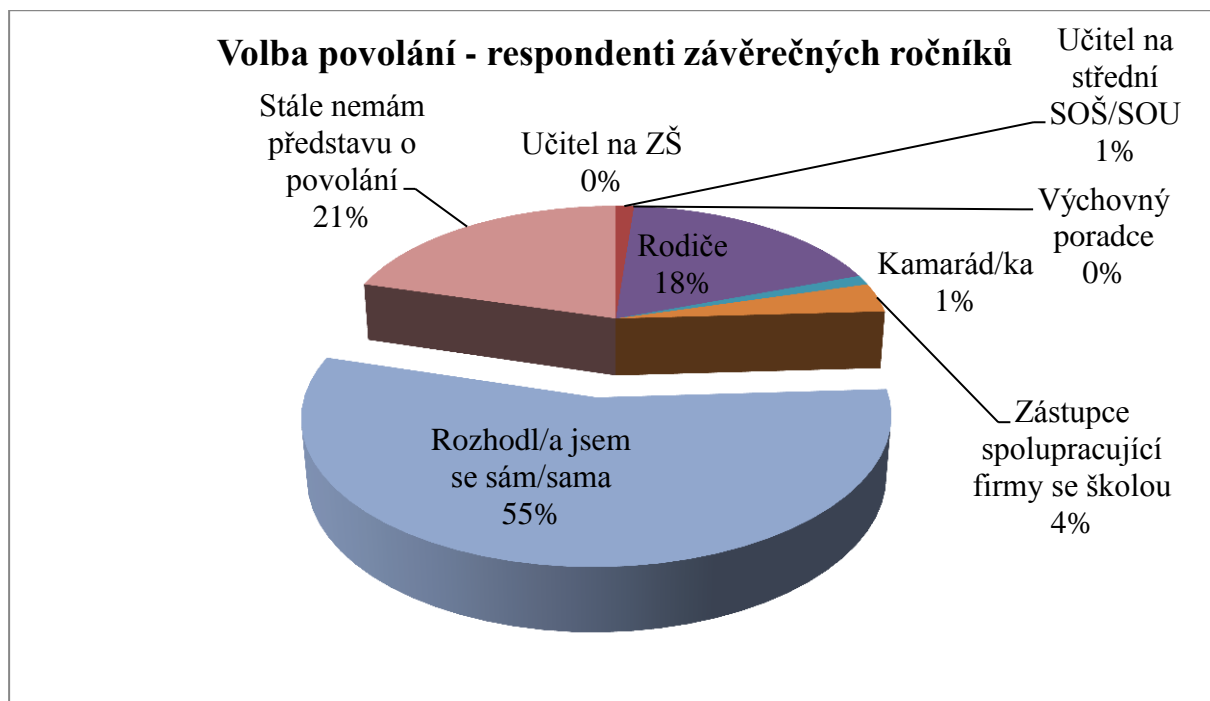
SOŠ a SOU Hořovice

Na základě vložení dat z databáze vytvořené dotazníkovým šetřením, sestavením přehledné tabulky a vytvořením názorného grafu lze konstatovat, že žáci posledních ročníků, včetně ročníků nástavbového studia, jsou již půl roku před nástupem do zaměstnání celkem rozhodnutí a potvrzují z 59 %, že si povolání zvolili sami. 19% hořovických respondentů uvádí, že nejsou rozhodnutí a po 9 % shodně uvádějí zástupce rodiny a zástupce spolupracující firmy se školou.

SOŠ stavební a zahradnická Praha

53 % pražských respondentů uvedlo, že si povolání, které budou vykonávat, volí především na základě svých znalostí, zkušeností a zájmů a rozhodují se sami. Z 24 % ještě přihlíží na názor rodičů a opět na pomyslné třetí příčce se objevují respondenti, kteří ještě netuší svou cestu a svou představu o budoucím povolání stále nemají.

Graf č. 10 – Volba povolání – respondenti závěrečných ročníků středních odborných škol

Zdroj: Vlastní zpracování

Sloučíme-li výsledky dotazníkového šetření zaměřeného na volbu povolání, zda si ji volí na základě rad a pomoci druhých, nebo zda se respondenti spoléhají spíše na svůj úsudek,

zjistíme, že 55% respondentů uvádí, že se rozhodují o své budoucnosti sami. Ještě jsou však tací (21 %), kteří stále neudělali ten pomyslný krůček k dospělosti a nejsou přesvědčeni o konkrétní pracovní pozici, kterou by po ukončení střední školy chtěli vykonávat. Důvodem může být i fakt, že mají i dále zájem studovat a tak nástup do zaměstnání zatím neřešili. Rodiče jsou celkově na 3. místě a množství respondentů, kteří se zatím na ně spoléhají, věří jejich úsudku, odpovídá 18 %.

3.4 Shrnutí odpovědí na výzkumné otázky

V kapitole 3.2. byly výzkumné otázky, které budou v této části, na základě podrobné analýzy výsledků dotazníkového šetření znovu popsány.

1. výzkumná otázka – Jak dlouho Vám trvalo rozhodnout se pro studovaný obor?

Žáci nejčastěji uváděli, že pro studovaný obor se rozhodovali v rozmezí 0 až 1 měsíc.

2. výzkumná otázka – Kdo, nebo co Vás ovlivnilo při výběru zvoleného oboru vzdělání?

Zde dochází ke dvěma pohledům z důvodu volby středních škol. Jejich situování v rámci České republiky. V hlavním městě Praha žáci uvedli, že nebyli ani tolik ovlivněni okolím nebo názory druhých na jednotlivé střední školy, ale že se pro volbu konkrétního oboru, tudíž i školy rozhodli sami a následně přihlédli k doporučení rodičů. Na druhé straně respondenti ze střední školy ve Středočeském kraji uvedli, že je pro ně nejdůležitější to, že se škola nachází v blízkosti jejich bydliště. Na dalších pozicích uvádějí rodiče a kamarády.

3. výzkumná otázka - Kdo pracuje v oboru, který respondent studuje?

Z nabízených variant se u hořovických respondentů nejčastěji ukázalo, že v oboru, který studují, pracuje jejich známý. V pražské škole respondenti uvedli, že ani jedna z nabízených variant (rodiče, známý, kamarád, jiný člen rodiny) kromě poslední, a to nikdo ze jmenovaných, jim nevyhovuje.

4. výzkumná otázka – Pomáhali Vám aktivně rodiče při výběru oboru na střední škole?

Žáci obou škol jednoznačně uvedli, že jim byli rodiče aktivně, při výběru oboru vzdělání, nápomocni.

5. výzkumná otázka - Pokud je jeden nebo oba rodiče vysokoškolsky vzděláni, chystáte se i

Vy po absolvování střední školy zahájit studium na vysoké škole?

Více než polovina respondentů rodičů s vysokoškolským titulem uvedlo, že mají zájem i oni studovat terciální stupeň vzdělání. Ze zbývajících 46 % jich 29 % není zcela rozhodnuto, zda budou ve vzdělání pokračovat.

6. výzkumná otázka – Máte představu, kde budete pracovat po ukončení školy? Zda v rodinné firmě nebo v jiném oboru než někdo z rodiny?

Představu respondentů ohledně budoucnosti a povolání po ukončení střední školy mají mnozí takovou, že chtějí pracovat v jiném oboru než někdo z rodiny. Nebudou tedy pokračovat v rodinné profesní tradici.

7. výzkumná otázka – Máte představu, jaké povolání budete vykonávat po ukončení střední odborné školy a po 10 letech?

Co se týká představy povolání po ukončení střední školy, obecně lze konstatovat, že žáci již z 38 % mají o svém budoucím povolání jasno. V případě představy pracovního zařazení po 10 letech uvedli, že představu spíše nemají. To svědčí o tom, že nemají dosud žádnou praxi a zkušenosti se zaměstnáním jako takovým. V případě posuzování žáků závěrečných ročníků, zde jednoznačně převažuje fakt, že o svém budoucím povolání představu mají.

8. výzkumná otázka – Kdy jste se rozhodl/a o svém budoucím povolání?

Odpověď na výzkumnou otázku není příliš jednoznačná, jelikož poměr rozložení procent mezi rozhodnutím na základní škole, střední škole a možností, že žák ještě nemá představu o budoucím povolání, se moc neliší. U závěrečných ročníků je odpověď jasnější, kdy respondenti uváděli, že se o budoucím povolání rozhodli převážně na střední škole.

9. výzkumná otázka – Kdo Vám pomáhá s výběrem povolání?

Tato výzkumná otázka je položena pro porovnání s odpověďmi na otázku č. 2. V případě problematiky povolání žáci uváděli, že o svém povolání rozhodují především oni sami. Přesto mnozí odpověděli, že i rodiče jsou jim v jejich rozhodování nápomocni a tak můžeme konstatovat, že ač žáci nepokračují v rodinné profesní tradici, rodiče stále respektují a radí se s nimi v důležitých životních rozhodnutích.

4 Závěr

Cílem bakalářské práce bylo ověřit, zda současní středoškoláci pokračují v rodinné tradici při výběru střední školy či učiliště a při volbě navazujícího povolání.

Smyslem práce bylo zjistit, jak dlouho se žáci rozhodovali o volbě střední školy, dále pak ověřit, zda žáci volili střední školu na základě doporučení rodičů, výchovných poradců nebo jiných osob. Jestli vzdělávací instituci volili na základě zájmu o odbornost, nebo přihlídlí ke skutečnosti, že ve zvoleném oboru pracují jejich rodiče a oni chtějí jít ve šlépějích svých rodinných příslušníků. Bylo zjišťováno, zda rodiče aktivně pomáhají svým dětem s výběrem střední školy i budoucího povolání. Cílem bylo také zjistit, v jakém časovém období žáci o volbě školy, oboru vzdělání a konkrétního povolání uvažovali a kým nebo čím byli ovlivněni.

Pro praktickou část práce byl vyhotoven dotazník a po pilotním šetření rozdán respondentům do dvou středních odborných škol. Po zpětném odběru byly závěry dotazníkového šetření analyzovány a v praktické části práce zodpovězeny výzkumné otázky. Oslovení respondenti byli ze škol v České republice, jedna je situována ve Středočeském kraji, obec Hořovice, druhá v hlavním městě Praha, městské části Praha 3 – Jarov.

V zásadě lze říci, že je cítit rozdíl v uvažování respondentů obou středních škol. V některých odpovědích však dochází k souladu, ve smyslu většinového prohlášení. Žáci obou škol například nejčastěji uvedli, že o volbě střední školy přemýšleli v rozmezí 0 až 1 měsíc, a to ze 45 %.

Znatelný rozdíl však byl v případě analýzy dat týkající se druhé výzkumné otázky, kdy vliv na výběr oboru vzdělání pro střední školu měl v každé škole jiný faktor. V hořovické škole byli respondenti ovlivněni faktorem vzdáleností školy od domu. Tento faktor je logickým vyústěním nabízených středních škol v nejbližším regionu, kde se nabízí obdobné zaměření škol avšak ve vzdálenosti několika desítek kilometrů, což by pro respondenty znamenalo přijmout diskomfort každodenního cestování do vzdělávacího zařízení. Jako druhý faktor uváděli respondenti hořovické školy vliv rodičů. V pražské škole u respondentů převažovalo samostatné rozhodnutí o oboru vzdělání, na druhé pozici uváděli vliv rodičů.

Předpokládala jsem, že děti budou více inklinovat ke stejnému profesnímu zaměření, jako mají rodiče. Že budou při volbě vzdělání a konkrétního povolání inspirováni svými nejbližšími, především v pražské střední škole, která je technického typu. Avšak současní žáci středních škol nevyhledávají stejný obor vzdělání jako někdo z rodiny, ani ze širší rodiny a raději volí jiný obor, který se v rodině dosud nevyskytl. Rodiče jim však aktivně pomáhají s jejich výběrem, což potvrzují response z obou středních škol. Hlad'o (2013) uvádí, že: „Přestože není možné jednoznačně stanovit, jak se v rodině při volbě další vzdělávací a profesní dráhy mění individuální role jednotlivých aktérů v průběhu času, mnohé výzkumy prokázaly, že rodiče a rodina přímo i nepřímo působí na celý rozhodovací proces (srov. White, 2007; Whiston & Keller, 2004) a hrají hlavní, aktivní roly v kariérovém vývoji adolescentů (Hirschi, Niles & Akos, 2011; Hou & Leung, 2011). Výsledky dotazníkového šetření právě toto potvrzují.

Zajímalo mne, zda děti vysokoškolsky vzdělaných rodičů mají rovněž zájem dále studovat na terciálním stupni vzdělání. Zájem o vysokoškolské vzdělání u dětí takto vzdělaných rodičů byl nižší než 50 %. Počet rodičů (ať matek či otců) s dosaženým vysokoškolským vzděláním je 63. Jejich potomci se rozhodli dále vzdělávat po dokončení současné střední školy celkem v počtu 23 (tj. 36 %). 29 % dětí svých vysokoškolských rodičů nemá zájem pokračovat ve vzdělání a 17 % jich stále není rozhodnuto, zda současnou střední odbornou školou zakončí svá studia. Pakliže by skutečně 23 žáků pokračovalo ve studiu, bylo by to zhruba 36 % žáků vysokoškolských rodičů. V případě, že by na vysokou školu šlo ještě 11 nerozhodných žáků, pak by procento žáků navazující na rodinnou tradici ve vzdělání stoupl na 54 %.

Analýzou dat a následnou syntézou dat bylo zjištěno, že 172 žáků bude po ukončení současné střední odborné školy pracovat v oboru, který není v rodině zastoupen. Vzhledem k tomu, že se jedná o vysoké procento, tj. 69 %, mohu potvrdit, že respondenti nemají zájem o rodinný obor. 47 respondentů, tj. 19 %, odpovědělo, že po ukončení střední školy, tedy současného studia, budou pracovat ve stejném oboru jako někdo z rodiny. *Pouze 12 %*. Vzhledem k tomu, že v dotazníku nebyla provedena návaznost na posouzení kolik respondentů bude pokračovat v profesní rodinné tradici v rámci rodinné firmy pouze těch respondentů, jejichž rodiče vlastní rodinnou firmu, mohlo by být toto šetření zkoumáno v rámci dalšího výzkumu.

Současní středoškoláci mají buď zcela, nebo jen částečně utvořenou představu o budoucím povolání, a to zhruba ze 67 %. Uvádějí, že o svém budoucím povolání nejvíce

rozmýšleli a volili jej právě na středních školách. V těsném závěsu se však vyskytuje názor, že o budoucím zaměstnání se současní středoškoláci rozhodli již na půdě základní školy stejně tak názor, že středoškoláci ještě nejsou zcela rozhodnutí o budoucím povolání.

Z výsledků dotazníkového šetření na obou zvolených školách je možné uvést, že žáci středních škol v různých ročnících mají z 38 % jakousi představu, jaké povolání budou vykonávat po dokončení střední školy. Z 29 % jsou však respondenti rozhodnutí o svém budoucím povolání, a to i za předpokladu, že se výzkumu účastnili i žáci prvních a druhých ročníků a výsledek může být zkreslený. V součtu tedy má 67 % žáků představu o svém budoucím povolání. Aby bylo možné ještě více přiblížit a případně upřesnit výsledky dotazníkového šetření, byla vytvořena ještě jedna varianta odpovědí, speciálně pro respondenty ze 4. ročníků nebo závěrečné ročníky středních škol a nástavby. Žáci 4. ročníků v celkovém počtu 83 odpověděli, že 39 % z nich spíše má představu o tom, co budou vykonávat. Ve 33 % jsou již připraveni na zahájení života po střední škole, protože to nejhorší, rozhodnutí, už mají za sebou. Bylo tedy potvrzeno, že jakousi představu o budoucím povolání má již 72 % žáků závěrečných ročníků. Zbývajících 28 % žáků má před sebou ještě půl roku na rozmyšlenou. Při vyplňování dotazníku se občas respondenti hořovické školy, kde jsem byla přítomna při vyplňování, u otázky týkající se představě budoucího povolání za 10 let, zastavili a zamysleli se. Možná se díky vyplnění dotazníku zamyslí nad sebou, nad karierním směrem, který mohou nastartovat a pro který se rozhodnou a vloží maximální úsilí, aby jej dosáhli. Pro jiné byl dotazník pouhým únikem před zkoušením nebo chvíle oddychu před následující hodinou. Co se týká představy pracovního zařazení hořovických žáků po 10 letech, dokáže si představit svou budoucnost na profesním poli, buď zcela či částečně, pouze 37 % respondentů. Pražští respondenti uvedli, že v případě 10leté praxe si své pracovní zařazení dokáže představit, zcela či jen částečně, 47 % žáků.

V závěru práce a ověřování spolu s porovnáním obou škol se žáci obou škol ustálili na nejdůležitější části tohoto výzkumu a to té, že své budoucí povolání si převážně volí sami, občas přihlédnou na názor a doporučení rodičů, ale na známé ani kamarády příliš nehledí. Volbu provádějí nejčastěji na střední škole.

Můžeme učinit ještě jeden závěr, a to ten, že ve větším městě, popř. hlavním městě jsou žáci vedeni spíše k samostatnosti, jelikož nejčastěji uváděli, že volbu střední školy nesvěřovali někomu jinému a chtěli se rozhodnout v tomto směru sami za sebe. Totéž se projevuje při analýze výsledků dotazníkového šetření otázky na představu o budoucím povolání, kdy respondenti z hlavního města Prahy uváděli, že nejčastěji představu spíše mají.

5 Seznam použitých zdrojů

JANDOUREK, Jan. *Úvod do sociologie*, Praha: Portál, 2003. ISBN: 80-7178-749-3

VALIŠOVÁ, Alena a KASÍKOVÁ, Hana, *Pedagogika pro učitele*, Praha: Grada Publishing, 2011, ISBN: 978-80-247-3357-9

GIDDENS, Anthony, *Sociologie*, Agro 1999,2001,2003, ISBN 80-7203-124-4

VORLÍČEK, Chrudoš, *Úvod do pedagogiky*, nakladatelství H&H 2000, ISBN 80-86022-79-X

POULSON, Robert, *Jak(é) si najít zaměstnání*, Fragment, 1995, ISBN 80-85768-70-4

ČÁP, Jan, *Psychologie výchovy a vyučování*, Praha: Karolinum ve spolupráci s H+H 1993, ISBN 80-7066-534-3

MEZERA, Antonín, *Pro jaké povolání se hodím?*, Brno: Computer Press 2008, ISBN: 978-80-251-2395-9

HLAĎO, Petr, *Rozhodnutí žáků absolventských ročníků základních škol o další vzdělávací a profesní dráze*, Mendelova univerzita v Brně, 2013, ISBN 978-80-7375-874-5

HELUS, Zdeněk, *Dítě v osobnostním pojetí*, Praha: Portál 2009, ISBN 978-80-7367-628-5

HAVLOVÁ, Jitka, *Profesní dráha ve 20. století*, Praha 1996, ISBN 80-7184-220-6

PRAŽSKÁ, L., JINDRA, J. a kol.: *Obchodní podnikání RETAIL MANAGEMENT*, Praha 1997, Management Press, ISBN 807226-886-4

Internetové stránky

Webové stránky SOŠ stavební a zahradnická, Jarov, dostupné z www.skolajarov.cz

Webové stránky SOŠ a SOU Hořovice, dostupné z: www.soshorovice.cz

6 Seznam příloh

Příloha 1 Dotazník

Dobrý den,

věnujte, prosím, několik minut svého času na vyplnění následujícího dotazníku. Dotazník bude sloužit pro zpracování bakalářské práce na téma „Vliv rodinné profesní tradice na volbu povolání“, je anonymní. Při vyplňování zvolte vždy pouze jednu alternativu odpovědi (pokud není uvedené jinak), která se nejvíce blíží Vašemu přesvědčení zaškrtnutím příslušné kolonky.

Pozn.: Rodiče – otec, matka

Širší rodina – babička, děda, strýc, teta, sourozenec

Rodina – rodiče a širší rodina

---

1) Jste

- Dívka
- Chlapec

2) Váš věk je ..... let

3) Ročník studia:

(pokud studujete závěrečný ročník, napište za svou volbu Z)

.....

4) Obor vzdělání:

.....

5) Jak dlouho Vám trvalo rozhodnout se pro studovaný obor? (napište přibližný počet měsíců)

.....

6) Kdo Vás ovlivnil při výběru zvoleného oboru vzdělání?

(můžete vybrat více možností)

- Matka
- Otec
- Jiný příbuzný
- Kamarád/ka
- Učitel na základní škole
- Výchovní poradce
- Nikdo, obor jsem si zvolil/a sám/sama, zajímá mne
- Zvolil/a jsem si školu, která je nejbližší domovu

7) V oboru, který studuji, pracuje:

(můžete zaškrtnout více variant)

- Jeden z rodičů. Matka x Otec (nehodící škrtněte)
- Oba rodiče
- Jiný člen širší rodiny
- Známy
- Kamarád
- Nikdo výše uvedený

8) Pomáhali Vám aktivně rodiče při výběru oboru?

- Ano
- Ne

9) Jaké je dosažené vzdělání Vašich rodičů? (podtrhněte)

- Matka - Vysokoškolské, středoškolské s maturitou, Středoškolské bez maturity, základní vzdělání
- Otec - Vysokoškolské, středoškolské s maturitou, Středoškolské bez maturity, základní vzdělání

10) Chystáte se i Vy po absolvování střední školy zahájit studium na vysoké škole?

- Ano, rád/a bych navázala na studovaný obor.
- Ano, ale hodlám studovat jiný obor, tato střední škola mi posouží pouze pro získání maturity.
- Ne
- Nevím, ještě jsem se nerozhodl/a, zda budu ve studiu pokračovat.

11) Jaká je Vaše představa po ukončení školy?

- Budu pracovat v rodinné firmě.
- Budu pracovat ve stejném oboru jako někdo z rodiny.
- Budu pracovat v jiném oboru než někdo z rodiny.

12) Studujete, protože: (můžete vybrat více možností)

- chci mít ukončenou střední vzdělání.
- se mi bude lépe hledat práce.
- mne obor zajímá.
- hodlám pracovat v tomto oboru po ukončení školy.
- chtějí rodiče.

13) Máte představu, jaké povolání budete dělat po ukončení středního vzdělání?

- Ano   Spíše ano   Spíše ne   Ne

14) Máte představu, jakým povoláním se budete živit za 10 let?

- Ano   Spíše ano   Spíše ne   Ne

15) Pokud ano, připravuje Vás současné studium na vykonávání budoucího povolání?

- Ano
- Ne

16) Kdy jste se rozhodl/a - čím budu, co bude mé zaměstnání?

- Na základní škole a podle toho upravuji svá studia
- Na střední škole/učilišti – tj. nyní
- Ještě nemám představu o povolání, které bych rád/a vykonával/a

17) Kdo Vám pomohl s výběrem povolání?

- Učitel na základní škole
- Učitel na střední škole/učilišti
- Výchovný poradce
- Rodiče
- Kamarád/ka
- Zástupce spolupracující firmy se školou
- Rozhodl/a jsem se sám/sama
- Stále nevím, jaké bude mé povolání po ukončení studia

18) Máte zkušenosti/praxi v oboru, kterým se chcete živit?

- Ano. (doplňte jakou)

- .....
 Ne

DĚKUJI VÁM ZA VYPLNĚNÍ.